

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő s kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik szám alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivárató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetésny felvetetik s pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. (Kinevezés; országgyűlési kövegek Erdélyben; törvényhozási tájékozás elméleti tekintetben; turócmezei tisztújítás elhalasztatása; Szabolcsbul; felvilágosítás; Hont, és Pest megyék közgyűlései; erdélyi ügyek Udvarhely város, Belső-Szolnok megye, Kolosvár, Küküllő, Kővár-vidék, Kraszna- és Kolos megyék gyűléseik; követség-lasztásai s illetőleg országgy. utasításai; a természettud. társulat tagjaihoz; iparműkiállítás; budapesti napló; hazai termék az aug. pesti vásárkor.)

Ausztria. (Baleset a bécs-gloggnitzi s északi vasuton.)
Anglia. (Londoni polgármesteri lakoma s áldomását; alsóházi vitatkozások tárgyai sat.)

Franciaország. (Jelentés Henry József merényéről.)
Olaszország. (Nagy földrengés; folytonos lelkesedés az új pápa iránt nemcsak a közböcsánát, hanem az új reformtervek miatt is.)

Poroszország. (A lengyel és német nemzetiség közötti surlódás s az utóbbinak győzelme Posenben.)

Dania. (Augustenburg és Glücksburg hűgek kilépte a kabinettből; ezek népszerűsége s kitűnő fogadtatása Schleswig-Holsteinban.)

Törökország. (A samosi hg. élete ellen intézett pokol-gép s a tettes elfogatása.)

Elegyhírek.
Értesítő.

Magyar- és Erdélyország.

Ő cs. s ap. kir. Főlsége a pesti kir. egyetemnél a görög nyelv, hermeneutika és bibliai tudomány megürrült tan-székre Márkffy Sámuel sz. -benedekrendi áldozópapot érdemesíteni legkégy méltóztatott.

F. é. sept. 15kén reggeli 10 órakor Török-sz.-Miklós-on a hevesi tiszaszabályozó társulat gyűlést fog tartani, melyre a t. cz. tagok megjelenni kéretnek. — Gr. Szapá-ry József s. k., társulati elnök.

Erdélyi országgyűlési kövegek, B Szolnok megye részről: Wéer Farkas és Torma József; Tor-damegye részről: b. Kemény Farkas és Gál Samu; Maros-szék részről: Berzenczey László és Antal Imre; Aranyosszék részről: Foszló Ferencz és Biró Sámuel; Szerdahely részről: Zimmermann József és Löw Vilmos; Szászváros részről: Molnár Károly és Wolf Samu; Hátszeg városbul: Török Antal tb. és Wotsch Mihály főjegyző.

Törvényhozási tájékozás elméleti tekintetben I.

Élénken jut eszembe, milly szelindek-marással vág meg egy Sulpiusz nevű római ügyvédet (causidicust) a nagy száju, bő beszédű, furfangeszű Tullius, midőn a szónoklati és ügyvédi tehetségek közti nagy különbséget festgette előtte, mondván: miként a szónoknak, ugyszólván mindentudónak kell lennie; míg az ügyvéd, ugymond, az egy jog-tudással igen bőven beéri; mert „ugymond, mi az a jogtudomány (juris prudentia) melyet te kis lyánkadul csókolgatsz? stb. (quam ut filiolum oscularis tuam?) Előtte ez csak egy könyv, de a szónoklat szinte a tudományok, művészet, isteni és emberi ismeretek egyeteme! Innen van az, ugymond, hogy minden egyéb pályán olly tömérdek volt a kitűnők száma, mint a téjut csillagai, a szónoklat mezéjén pedig legkevesebben tündöklöttek.

Tullius! így szólál te akkor; de alkalmasint azt mondanád ma, (kivált pedig hazánkról) hogy már nem újság a szónoklat, sőt annyi a szónok, mint a téjut csillagai, szinte özönként lepte az embereket el a szó-diarrhoea, hanem alkalmasint azt jegyeznd meg, (kivált hongyülésinket meglátogatva) miképen a törvényhozási pálya az, mellyen legkevesebben tüntek föl!

S igazán is! mit számlálhatsz el könnyebben tujaidon, mint a legislatori talentumokat? végig futod őket magadban: Mózes, Szolon, Lykurgosz, Montesquieu (l'esprit des lois); Bentham Jeremias (Principes de la legislation civile et criminelle) (polgári és fenyítéki törvényhozás elvei); Filangieri (Gaetano) „scienza della legislatione“ Beccaria (dei delitti et delle pene)... s talán a régi Aristotelesz, mert ő saját korához képest ugyszólván mindent tudott s ezeket elsorolva bizvást mondhatod: vége! Mert a mi csillag még e pályán imitt amott felillant, koránsem volt olly fényes, hogy inkább amazoktól nem derült volna reá fény, mintsem maga derítette volna fel amazokat. Nincs is nagyobb, sem komolyabb tudomány, mint a törvényhozási... azért kitűnő ember akadt minden pályán, ugyszólván, szám nélkül, de törvényhozó (legislator) a világ óta alig akadt néhány! Vagy csoda e ez? mikoritt, ugyszólván az ész, tudomány, művészet, isteni és emberi természet szentélyébe kell pillantani s olyanokba lenni avatva, mi a többség a profanum vulgus előtt valóságos titok! (Azért mondja Homer: engedjete a fejdelemnek, mert nem tudjátok, mit akar.) Sejtették azt a rómaiak is, miként a törvényhozás mély-séges, roppant nagy, szinte istenséggei határos tudomány, mert azt mondották: miképen a jogtan (juris prudentia) isteni s emberi dolgok ismerete... („rerum divinarum et

humanarum notitia.“) És a híres pandecták Isó könyve ezzel van megkezdve (tit. I. num. 4.) Egyébiránt mi sem mondhatjuk, hogy nem akadtak a hongyülésen, kik az isteni dolgokba voltak avatva; mert kimondák: miként az Isten bántathatlan felség, annál fogvást a káromlás, ugymond, fenyíték alá nem eshetik. Beh kár, hogy az illy gondolkodásuak egyszersmind az emberi dolgokba nem voltak avatva, és így a botrányt egészen kifeleddék, melly az éretlen fiatalág lelkiületében iszonyú károkat okoz, erkölceit megvesztegeti és szemérmességéből, az álladalom ezen nagy kincséből, kifosztja s hogy a káromlás ennél fogvást valóságos kárhozát, mert kárt hoz; mit már maga ezen szó: „káromkodik“ is foglal magában. Ezek majd ollyformán jártak, mint ki mindig az eget nézte s nem ügyelt lába alá, míg végre gödör fenekén szedte fel magát. Urak! a földi dolgokrul sem kell megfélekedni, Innen igen jól köti össze a római codex a kettőt, t. i. rerum divinarum et humanarum notitia... (lib. digest 1. tit. I. n. 4) Verbóczy ezt szinte (szórul szóra) fölvette, midőn mondja: „juris prudentia vero est divinarum humanarumque rerum notitia“ (prolog. tit. 4. §. 1.) hol még az is ott van, „justi atque injusti scientia.“

A törvényhozásról azt mondja Demothenezs, miképen az nem egyéb mint isten ajándoka. Igaz, nagyon igaz! és ha valamire, bizony a törvényhozásra szükség hivatva, ugyszólván küldetve lenni az embernek! mert ennél nagyobb feladat a föld kerekéségén nem létezik, ez azon eszmő, mellynek megoldásán az emberi elme világ kezdetétől fogva dolgozik, és még ma sincs megoldva (karddal ugyan ketté a történet ökle vágta, de ez nem bírhat az igazság barátja előtt nyugtató erővel, hanem maradt előtte mindig esemény, történet, ököljog, zsarnoki dölyf szüleménye s koránsem isteni ajándék!)

A római törvény e kérdésre: mi az igazság? (míg rá az üdvezítő semmit sem válaszol *) így felel: az igazság nem egyéb, mint állandó és örökös akarat kinekkinek maga jogát megadni, „j n s t i a est constans et perpetua voluntas jus suum unicuique tribuendi...“ (lib. 1. digest. tit. 1. n. 7.)

Verbóczy hármastörvénykönyvébe ezt is híven fölvette, midőn mondja, hogy az igazság nem egyéb mint állandó s örökös akarat, maga jogát kinekkinek megadó... „justitia est constans et perpetua voluntas jus suum unicuique tribuens“ (prolog. tit. 1.)

Ez eddig még csak megvan egy a hogy! De az ám itt már most a kérdés: vajjon micsoda lehet az a jog? (jus.) — A német bölcészek bölcsegye: Hegel, midőn a kö-zépkor (die Geschichte des Mittelalters) történetét akarja leírni, azt mondja: und nun wollen wir Sieben-meilenstiefel anlegen (most már a hét mérföldes sarut öltjük föl, ugymond.) Nekünk is alkalmasint vele kell tartanunk, hogy a jog (ezen kérdések kérdése) megfejtésén szerencsésen áthatolhassunk... Lássuk tehát:

A római törvénykönyv e kérdés megfejtésére (hogy ugy mondjam) három-águ jogot említ: jus naturale, jus gentium et jus cuiusque civitatis (természeti jog, népjog és társadalmi jog.) A természeti jog (szerinte) nem egyéb, mint mellyre a természet minden állatot megtanítta, jus quod natura omnia animalia docuit. (Digest. lib. 1. tit. 1. n. 24) s ebből igyekszik a nemzési, gyermeknevelési, önvédelmi és más eféle jogokat következtetni. (idéz. n. 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31.)

A népjog (szerinte) pedig az, mellyel az ember-szerű nemzettek élnek; jus gentium est, quo gentes humanae utuntur (cit. n. 32) s azt mondja, hogy a fenebbi természeti joggal abban van hasonlatossága, hogy ez is természeti jog, mellyre a természet minden embert és egyedül csak embert tanított meg (jus quod natura omnes et solos homines docuit.) A háboru, adásvevési, kereskedelmi, szerződési s más eféle jogokat innen következtetve.

A polgári jog (jus civitatis) végre (a rómaiak szerint) az, mellyet valamely polgári társaság önmaga alkot magának (jus civile est, quod cuiusque civitatis populus proprium sibi constituit (cit. n. 46.)

Hogy így a római törvénykönyv szerint a jog fogalmát a fenebbi hármastörvényből kell összefogni ollyképen, hogy a természeti jog mind a hármastörvényből szövedik s legtagasb lenne a természeti jog; ennél szűkebb a népjog, s legszűkebb a polgári jog, mert az első

*) Joh. 18. 38.

minden állatra, a második már csak minden emberre s a harmadik egyedül bizonyos polgári társaság egyetemére terjed ki (cit. n. 47.)

Verbóczy ezt mondja: jus tantum valet sicut justum: quod a justitia derivatur; vagyis a jog annyi mint igaz; és eredetét az igazságtól veszi (prolog. 1. tit. 2.) s mint polgári jogot ugy határozza meg, miként az nem egyéb, mint hazai szokásink egyeteme; akár vannak irva akár nincsenek (cit. §. 1.) s azt mondja, miként a jog általános kifejezés, a szabály — lex — pedig kivételképi; (cit. §. 2.)

A természeti, a nép- és polgári jogot Verbóczy szinte felveszi (cit. tit. 3.) És Demothenezs szerint a szabályról (lex) azt mondja: lex est inventio hominis, donum dei, dogma sapientum, correctio violentorum excessuum, civitatis compositio et criminis fuga; vagyis: a szabály nem egyéb mint emberi találvány, isten ajándoka, bölcsék ismérvénye, erőszakos csínyek megigazítása, a polgári társaság elrendezése s a kárhozát eltávolítása (cit. tit. 6. §. 4.)

Szabály (lex) a rómaiaknál: „summa ratio a natura insita, quae jubet ea, quae sunt facienda, et prohibet contraria, (legfőbb ok, a természet által beoltva, melly a teendőket parancsolja, az ellenkezőt pedig tiltja.) Ismét: „legem esse, quod populus romanus senatorio magistratu interrogante constituit“ ugyanis hajdan a rómaiaknál a néptől kérdezték: „akarjátok s parancsoljátok é?“ „vultis jubetisne quirites?“ kik azután, ha tetszett, felelték: „akarjuk és parancsoljuk“ „volumus, jubemus“... (Lib. 1. digest. tit. III. n. 3.)

Míg a legfőbb eszmékkel tisztába nem jövünk, addig hasztalan minden fáradozásunk a törvényhozásban, addig bizvást elmondhatni a szabály-alkotó testületéről és a népről, mellyet vezetni akarnak, mit az irás mond: vajjon képes é vak vezetni világtalant? nem bukna é mindketten gödörbe? (Luk. 6. 39.) Igen elmésen mondja valaki: „szép és dicsó dolog a hazát szeretni, de koránsem elegendő arra, hogy valaki annak elrendezésében s törvényhozásában vezérül felléphessen.“ Az egykori amerikai elnök, jóllehet katonaviselt ember volt, megnyitó-beszédében igen helyesen jegyzé meg, miképen az ugynevezett békebíráskodást bátran rotatio alá eresztendő, ugymond, mert az ujdun választott hivatalnok az efélelkben nagyobb serénységgel s élénkebb figyelemmel járna el, mint a régi tisztviselő, ki előtt már illyesek többé újság nem levén, észre sem veszik többé a rendtelenséget, erre tehát a tisztújítások, ugymond, jótékonyan hatnának, hanem a törvényes pályára, ugymond, állandó tiszükart ohajtanék; mert a jogtan-nali megismékedéshez, ugymond, hosszabb idő, mélyebb tudomány s bővebb tapasztalás kívántatik. Eddig a derék Jefferson... De mi térjünk a dologra vissza!...

Minden anyagi és szellemi boldogságnak alapja a „jó“ kérdés tehát: szellemi tekintetben mi lehet „jó?“ S erre nem felelhetni egyebet mint azt, senki sem jó, csupán csak egy, az isten (Reiner ist gut, als nur einer, Gott.) (Mark. 10, 18.)

S nem kell megbotrányozni azon, mit imént mondanék, hogy t. i. Üdvezítőnk semmit sem felelt a római tisztviselőnek, midőn ez tőle kérdezé: „mi az igazság?“ (Joh. 18, 38.) mert Urunk igen jól tudta, micsoda okból kérdezték ezt tőle?... t. i. koránsem igazság-szomjából (mert akkor okvetetlenül és rögtön következett volna rá a felelet) hanem látta, (s az olvasó is kitalálja) miért kérdé tőle Pontiusz: mi az igazság? t. i. megvolt akkor is, épen ugy mint ma, az arany éhe (auri sacra fames) s a kapzsi, a telhetetlen római előtt pénz volt az igazság (mint ma a bank-nótát hiszi annak a köznép.) „Felix“ is gyakran felhívatta foglyát, Pál apostolt azon ürügy alatt, mintha tanait hallani akarná, azonban kisült, hogy csak pénzt szeretett volna tőle kapni. (Máté 5: 26.)

De Urunk másutt megmondja ám, hogy mi az igazság? midőn ama magasztos (ha szabad ugy nevezni) haty-tudalát mondja, melly édes keservekkel teljes, szivre lélekre valami csodabánattal ható, s legbensőbb buzgalom-mal határos ima, szomorító bucsuhang, hol könyörög és mondja: „igéd az igazság“ (Joh. 17: 17.) S vajjon nem lenne é ellenmondás a teremtsében, ha isten igéje nincsen; különben az emberi nemzet soha sem tudta volna: mi az „igazság.“

A keresztyéni nyilatkozat olly nyilvános tan, mellyel a józan ész, azelőtt nem ismért öröm és halhatatlan gyönyörűség érzetei közt találkozik; (egy izraelita ivadék já-

rult egykor hozzám kérdezve: ha nem adhatnék é neki új testamentomot valami jó fordításban olvasni? 's én felelve, miként ezt egy németalföldi „Van Esz“ nevű tanár remek németséggel fordította le, min ő szokatlanul látszott megörülni, 's én neki a kért munkát olvasás végett átadám; egy egész évig ott volt az nála, 's csak egy év múlva hozta vissza oly nyilvánítással: hogy „sok igaz van benne“ ugyan, 's ő, jöllehet Izrael fia, megvallá, miként a' hegyi vagy bérzi tanítás, „die Bergpredigt“ nagyon magas, pedig ez az ember, mondhatom, a' lehető jó kapacitások egyike.) De minek ide illyes és hasonló okfők? hiszen e' józanságos tan, ez üdvözítő elvek egyeteme, e' szigorú eszme, melly a' testiségnek nem kedvez, dicsőségesen kivitta magát, a' legmerészebb megtámadások, és zsidus böbesézi vitatkozások 's a' legszabadabb itélgetések és bírálatok ellenében... 'S megállott ez üdván épülete maiglan erősen mint a' kőszál, jöllehet közel ezer meg ezer évig ingatták szélvész, hullámok árjai, villámlások, mennydörgések, felhőszakadások fergetegei 's megrohanták a' dühöngő orkán viharai amaz évezredes fellegvárat, és rendületlen áll, mert az isteni ész alapján emelkedett!... (Obsequium vestrum sit rationabile. Pál.) Emberi ész csalékony; mint áltáljában az ég alatt semmi sincs tökéletes, annál fogva isteni nyilvánítás nélkül tökéletes törvényhozási alapot nem is képzelhetni...

Ennélfogvást ide az eszményeket (Die Sünde) onnan kell vennünk 's jöllehet igen gyarlók és tökéletlenek vagyunk mi emberek, igyekeznünk kell mégis ama tökéletességet legalább mindinkább megközelíteni... 'S valóban illő is, miután kereszttyén nevet viselünk, a' törvényhozási rendszert is kereszttyén lábra állítani 's a' már végtelen (egész a' halálos unalomig) szövevényes codexeket egyszerűsíteni!...

Az isteni észnek a' teremtés óta mindig volt arra gondja, hogy halhatatlan igéjével vagyis az igazsággal megismérkedhessünk. És a' leg egyszerűbb törvénykönyvet ama híres jogtized vagy tízparancs (decalogus) állítá elé, melly azóta egész földkerekségen és minden időben köztisztelet és elismerés tárgya lón 's melly az Üdvözítő isteni szellemében amaz édes és egyetlen egy szeretet szabályává olvadt össze, melly nélkül boldogság és jóllét emberi észszel teljességgel megfoghatatlan. E' szabály az egyszerűség fő fokát érte el, mert csak egy, 's ekkint egyszerűbbé nem válhatik. Az egyszerűsített új codex tehát (novum testamentum) az egyedüli szeretet szabályából áll; 's lelke az, hogy a' lények lényét minden fölött, egymást pedig maguként (önjök gyanánt) szeressék az emberek. E' szabály örök életeért kezkesedik ama két kellék, mellyel bir 's melly minden törvényt maga biztosít, t. i. az, hogy tartalma általános és változhatatlan. 'S ama híres és nevezetes erkölcsi szabályban, melly Kant által lón felállítva, t. i. „ugy kezeld ügyeidet, hogy akarodat minden ember magáévé tehesse“ szinte az általánosság van kimondva, csak hogy nem olly jól, mint ama rövidben: szeresd felebarátodat mint tenmagadat. Így szól a' szabály és a' jóslók. (Máté 7, 12.)

Az eddigi európai törvényhozásokban (habár amaz örök idomra hivatkoznak is ollykor) hiányzik az általánosság 's innen valamennyiben roppant a' következetlenség. A' ki Verhóczyt kezdi olvasni, azt hinné, hogy a' valódi üdvöszellem beszél belőle, mert olly szépen pengeti a' boldogító mondasokat: „quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris; megint: justitia in sese virtutes continet omnes, azután: justitia est constans et perpetua voluntas jus suum unicuique tribuens“ hogy az ember Hunnia sorsát (törvényhozási tekintetben) lehető legüdvösbnek képzelné, míg az I. rész 9dik címéhez nem jut, 's látja, hogy a' nemesség előnye (prae-rogativae) közt az idézés is elsoroltatik és szíve fájdalomban felkiált: hát az idézés és törvényes kihallgatás valamely, kivételi' nem pedig, általános' jog? (Folyt.)

Zombory Leopold.

Turózmegyei tisztújítás elhalasztása.

Minapi tudósításom folytán hiszem, hogy ki megyém iránt némi érdeklődéssel viseltetik, az az általam akkor megírt tisztválasztás eredményét immár tudni kívánja 's talán elbámul, ha megfogom, hogy Lajos Klárát a' bevett szokás ellenére, megkosarazta. Am de a' dologra. A' tisztválasztást hirdető gyűlés utáni első napok a' legnagyobb csendben 's legszebb rendben folytak le, kiki a' korteskedési mételey megszüntetésére czélzó végzés malasztját dicsérgette 's egyedül az, ki a' korteskedésben leli örömét, vagy abból valami hasznot reményl, ócsárolgató azt. Eleinte a' pártok emberei is csak annyira mozogtak, hogy mintegy ellenörkődve szavazóikra vigyáztak, mit igenis maga helyén találók; később hire szállongott egy harmadik párt keletkezésének, melly azonban csak egy ekkor kisebbségben állott párt kifolyása lett volna. Mennyire lehetett alapos ezen hír, mennyire nem, annak kimutatása most ide nem tartozik, elég, hogy az, szellő nélkül a' haraszt vagy fűszál sem mozog. Később, vagyis a' tisztválasztást közel megelőzte napokban látván az első

alispánságra főnökét felemelni kívánó párt, hogy a' többség az eddigi első alispán részén van, 's hogy e' szerint tervét nem valósíthatja, pénzzel kezdett korteskedni 's azt egész a' tisztválasztási napig folytatta; példáját azonban az első alispáni párt nem követte 's így nem csuda, hogy a' tisztválasztás napján vagyis augusztus 25én azon, bár valósággra nézve alaptalan, hir kezdte terjengeni, hogy a' másodalispán a' mult tudósításomban közölt végzés értelménél fogvást az első alispáni hivatal jelöltei sorából ki fog hagyatni, sőt e' pusztá hir, mielőtt alaposága felől valaki hitelesen meggyőződött volna, több, különben a' küljeleknél fogva másodalispánt pártoló, szomszédmegyei vendéget arra bírt, miszerint ezek a' főispánhoz elmenvén, őt arra kérjék, hogy a' szóban levő korteskedés iránt vizsgálatot rendelvén, tisztválasztást ne tartson, mire a' főispántól vizsziatérő külmegeyeket szájából nem kevés meglepetéssel azonjósálatot lehet hallani, hogy a' tisztválasztó gyűlés el fog oszlatni vagy halasztatni; jósálatok csakugyan teljesült is, mert a' főispán az üzött korteskedésről már azelőtt is hitelesen levén értesítve, mielőtt a' ki nem jelölési eszközöz nyult 's a' hozott végzést ekép sikerestette volna, czélszerűbbnek találá a' korteskedés jövődöbeli megszüntetésére és a' hozott végzés szentsége fentartására a' tisztválasztás elosztatását, azt kimondotta 's a' tisztikart tovább is megerősítette, egyuttal pedig azon ígéretet is tevő, hogy az üzött korteskedés kiderítése tekintetéből annak megvizsgálására közelebb tartandó gyűlésből pártatlan küldöttséget rendelend 's azzal csakugyan a' tisztválasztás eloszlott 's most egyéb nem kívánható, hanem hogy a' kedélyek csilapultával a' dolog élére nem állítatván, a' pártok inkább kiengesztelődjenek és a' megye békéjét szilárd lábra állapítsák meg jövődöbre. Részletességekbe most nem bocsátkozom, de szükség esetére fentartom magamnak a' szabadságot bővebb felvilágosításokkal szolgálni az olvasó közönségnek.

Szabolcsból augusztus végén. Több hirlapban de különösen a' Jelenkor 63ik számába Pannónia gőzös tiszai első utja leírásánál Szabolcsmegye közönyösségéről 's hanyagságról vádoltatván, megyémnek mint törvényhatóság-
nak ótalmára felhiva érzem gyöngöe tollamat; vegye minde-
nekelőt a' tisztelt közönség Szabolcsnak a' nagymélt. Szé-
chenyi István gróf ur felszólító levelére keletkezett határo-
zatát, melly így hangzik: „E' megye Rendei addig is, míg
a' megkereső nagymélt. gróftól becses ígéretéhez képest
Tiszánk szabályozása érdekében értekezés végett ön kö-
rükben üdvözölhetnék, megkereséséhez képest minden
rendelést a' legnagyobb készséggel megtétetni kívánnak,
's azok iránti rendelkezésre a' nádudvari, dadái és kisvár-
dai járások főszolgabiráit megbízják. A' mennyiben pedig
netalán valami helybeli körülmények iránti felvilágosításra
lehetne a' tisztelt nagymélt. grófnak szüksége, e' részben
segédkezek nyújtására első alispán Kállay Menyhért mel-
léje veendő szolgabíróval 's esküittel és megyei rendes mér-
nökkel olly utasítással küldetnek ki, hogy mihelyt a' megye
határához érkezik a' tisztelt gróf, üdvözöljék a' megye ne-
vében 's hozzája csalakozván a' megye keblében 's határai
körül a' Tisza folyóján teendő újában folyton kísérjék.“ —

Commentáru e' határozathoz ki kell fejeznem megyémnek akkor tanácskozásközben nyilvánított érzelmeit: mi mélyen tiszteljük nmlgu Széchenyi István gróf urat és szívünkben emeltünk hálaoszlopot hazafiai érdemeinek; — 's épen ezért, mert nagyra hiszszük őt, kerültük az ugy is csak hű 's gyáva lelkeket boldogító tömjénezést, és számos tagból álló küldöttségekkel mintegy alkalmatlanok lenni 's a' tisztelt nagy grófnak szemlélődésébe akadályul lenni nem kívántunk, — 's most megítélheti a' tisztelt közönség, hogy a' vád itt Szabolcsot, mint törvényhatóságot nem, hanem csak egyes tagjait érdekelheti. Végre nem lehet elitkolnom, hogy midőn a' Tisza Tokajon felül Tárkányig majd mindenütt Szabolcs és Zemplén határai közt foly 's a' vád Zemplén tisztviselőségét Szabolcsával közösen érdekelheti, akkor e' lapokban Zemplénnek magasztalása mellett a' Szabolcs ellen irányzott vád bennünk kellemes érzést bizony nem csinált. B a y F e r e n c z főjegyző s. k.

Hontmegyének folyó nyárutó 22től 29iglen bezárólag tartott közgyűlése alatt szőnyegre hozott és megvitattott nevezetes tárgyak imigy sorban valtak fel egymást: gyűlés első napját elnöklő h. főisp. ő mlgának a' RRhez intézett üdvözlése után első alisp. b. Majthényi László a' megyének közelebbi évnegyed-
béli állapotáról tett jelentésével nyitá meg; melly jelentés az illető rovatok részleteibe is bocsátkozván, általános helyesléssel fogadtatott 's melly, hogy belőle a' többeket említsem, következőleg adja megyénk évnegyed. rajzát: hogy a' honi pénztárba csak 1 576 f., a' hadiba 8495 f. országgyűlési költségek fejében 6 100 f. hajtattott be, a' sanyarú évnek tulajdonítható;

* Ezeket czélszerű lenne a' tisztelt megyének szigorú feleletre vonni. Szerk.

e. alisp. ur azon lesz, miszerint legalább a' folyó eszt. adó hajtassék be. A' nemesi pénztárba mult évnegyedben épen semmi sem jött be. Rendelések tételvék a' megyei követelések kamatai és a' megye épületeitől járó lakberek behajtatása iránt. A' személy és illetőleg vagyonbátorság az által háborított meg, miszerint Tergenyén egy molnárinas mesternője ellen mérgezési tényt követett el; Boriban egy czigány nő férjét meggyilkolta 's megszökött; Nyéken egy szerencsétlen hölgy saját szántából lángok martalékává lón. — Elemek pusztításai gyérek: Zalaba, Zahora és Gyürki helységeiben tűz. — A' közlekedési eszközök közepszerű karban. Tetemesb javítások tételtek a' Szántó és Léva's Gyerk és Ság közötti utvonalokon. Az ipolysági köhid több kisebbel tökéletesen kijavított. — Mi a' megyei épületeket illeti: roz, különösen pedig a' bái és peesenyeci házak, esz karban vannak; indítványozza első alispán ur ezeknek — nagyobb költség megkiméltetése miatt — minélelőbbi kijavításait. — A' közigazgatást és igazságszolgáltatást illetőleg: az elnöki hivatalhoz érkezett 492. szám, ezekből elintéztett 293, a' többi kisebb fontosságú. A' rendes, lefolyó perek száma, a' pertári lajstromok kimutatása szerint 539. mellyek közt csődületi csak 1. — Törvényszék alkalmával ítélet hozott 22 perben, mellyek közt 8 büntető. — A' börtönökben van 62 rab, kik közt gyilkos 6, gyanus gyilkos 5, gyermekgyilkos 3, mérgező 2, levélkölhő 2. — A' tisztikar eljárásával megelégedhetni, különösen pedig a' táblabírákával is, kik rendszeren látogatják a' törvényszékeket. Az egészség ügye megnyugtató. Lázkorok leginkább tapasztaltattak; a' marhák nem voltak betegek. A' megyénk határszélein épülő vasút ügyében első alispán ur — most kezénél nem levő adatok hiánya miatt — jövő gyűlésen teendő tudósítását.

Ezen jelentés után 'S. I. azon indítványt tevő, miszerint tekintetbe vevén az évbéli rendkívüli szükségét különösen megyénkben is, gondoskodjunk arról hogy a' szegény adózó népen, sokszerű tartozásai lerovása körül, lehetőleg könnyítsünk, mi végre javaslat: adassék a' népek mintegy kölesön az által, hogy adója (a' mennyiben ez léte táplálékát is kimerítene) ne hajtassék egész szigorral be, hanem hagyassék addig nála, míg azt boldogabb évben könnyen le fogja tisztázhatni, mi végre tudósítsuk a' nm. h. tanácsot, miszerint elkövetünk ugyan mindent az adónak lehetőleg behajtása körül, de nincs reményünk, hogy e' részben teljes sikert érthessünk; a' közmunkákat is csak lehetőleg gyérekben használtjuk 's mondjuk ki, hogy a' kerülhetleneken fölül semmi új munkával a' népet terhelni nem fogjuk a' t. Szerette volna szónok azt is, ha a' katonai öszszvonulásnak megyénkbeli eltávolítása végett időközben rendkívüli g y ü l é s hivatott volna össze. Ez indítványt I. 'S. O. A. 's több ellenzéki részint némi bővítéssel magukévé tevén. 's ugyanaz ellenében némely conservatív nyilatkozók által több rendű ellenvetések gördítettvén, többi közt az is: miszerint az adót be nem hajtani magára az adózó népre veszedelmes (igen, ha ez a' phisikai és illetőleg erkölcsi lehetőség határai közt történhetik!) továbbá hogy a' közmunkáknak egy évről a' másikra halasztás általi összehalmozása szinte jobban terheli a' népet, mintha azt rendszeren ledolgozná 'stb. (mire megfeleltetett, hogy ezen nehézség előfordulni nem foghatna, mert a' törvény ugy sem enged meg hogy az egy évről elmaradt munka másik évben teljesíttessék) — A' köllőleg megvitattott fontos tárgy feletti nyilatkozatok azon eredményt szülek, miszerint választvány lón főispánhelyettes ő mlga által kinevezve, melly az adózókat fenyegető szükség lehető orvoslása iránti javaslatát még e' gyűlés folyama alatt adja be, mi meg is történvén az általa javasolt pontok alább fognak következni.

Gyűlés másod napján a' nádori ünnepélyt-tervezte gyűlésen jelen volt követek egyike (a' másik betegsége miatt nem vehetvén részt ez alkalommal gyűlésünkben) eljárásokról jelentést tevén, ezért nekik köszönet szavaztatott 's elhatározaték, hogy a' megyénk számára veretni javasolt emlékpénzek minden fajából (arany ezüst 's rézből) rendeltessék meg 1 péld. a' nemesi pénztár költségin, aláírási iv nyittatván ezen kívül mind azok számára, kik azokat maguknak önköltségükön megszerezni kívánják. A' nádor ő főhgsége emlékére alapítandó jótékony intézet tervezése országgyűlésre küldendő követeknek fog utasításul adatni, végre főisp. helyettes ő mlga saját ellenökléte alatt küldöttséget nevezett nádor ő főhgsége-

nél sze
rativ n
jelenté
telgen
csatlak
gyéne
széről
nőkles
hasonl
nyoml
megy
mondj
ellene
lottak
e' tárg
lenzék
lának
vény:
egy sz
folyás
kezet
joga n
ügys
gona
azt jó
vénye
jogga

lana is
a' tör
gazás
kel kö
(meg
forma
totta
há: „a
hogy
az: fel
sed ut
korlat
strato
felhoz
vek ta
zigán
nőköl
gyak
tehat
szabo
és ille
vetke
törvé
ni kiv
gyel
zolt v
zék r
serva
kimo
koza

lárrá
thény
viták
szoká
sék;
vánt,
Aug.
vén a
enge
vasta
szán
miut
meg
orsz

nél személyesen tiszteletkérdőt *egyedül a conservatív részből* azon oknál fogva, mivel az ellenzék kijelenté, miszerint nem a bontja de ő főhűségénél tisztelegendő valamely más megyei küldöttséghez kíván csatlakozni. — Ezek után olvastatott Szabolcs megyének abbéli levele, mely szerint tudatja, hogy részéről a főispánhelyetteseknek törvényszékekeni elnöklését nem törvényesnek határozatlag kimondá, 's hasonló végzés-hozatalra megnyitotta is felszólítja; nyomban követte ezt azon leirat, mely Szabolcs megyének ebbéli határozatát megsemmisítettnek mondja ('s mellyet Szabolcs megye el nem fogadván, ellene ő főhűségénél felírt). — E tárgyhoz igen sokan szólottak 's elmondották leginkább azon okokat, mellyek e tárgyan az ország előtt váltig ismertetsek. Az ellenzék részéről (mellynek főszónokai S.I. és I.S. valának) kifejtették: mikép a főispánhelyettesek törvényszékekeni elnöklése az új rendszernek mindent egy személyben c e n t r a l i s á l n i akaró egyik kifolyása. Mert tekintsük ugymond a bíróságok szerkezetét. A főispáni helyettes nevezi a bíróságot, van joga nevezni a jegyzőket, tisztszolgabírókat, esküttet, ügyészt 's így az egész törvényszékeket egy maga organisálja 's bizonyosan csak egyediségétől függ, hogy azt jó vagy ellenkező czélra használja 's a t, de a törvényekben sincs nyoma, hogy a főispánhelyettesek e joggal élhetnének, a gyakorlat pedig ellenük van.

Ellenrészről pedig feleltették: habár általánosan is, hogy egy maga szerkeszti a főispánhelyettes a törvényszéket, rossz szándékot sem róla, sem az igazság-kiszolgáltatás érdekében különben is bitűkkel kötelezett törvszék bírái felől feltenni n. szabad; (megjegyzés: „igen, de ha ez általánosan is, az alkotmányos forma, melly szerint a magyar nemzet csak önválasztotta bírák által ítélhetetik, meg van sértve!) továbbá: „az 1723: 56. t. cz. ugymond világosan mondja, hogy; iustitiae administrationis curam habeant.“ Az az felügyeljenek, miszerint az igazság kiszolgáltatásáért, sed ut praesidium habeant, az nincs benne. A gyakorlat, mondának a conservatívek, szinte az adminisztratori elnöklet mellett van, mert mint E.P. bíró ur felhozta, épen Honban történt, hogy a jegyzőkönyvek tanúsítása szerint, az emberhűség miatt vádolt czigányok ügyében 1782ben Erdődy gr. főispán elnökölt, de: „királyi biztosképen 's az kivétel levén a gyakorlattól, ezt meg nem döntheti 's a t. Az ellenzék tehát sérelmet látván a törvényszékekeni elnöklésben a szabócsi levelet pártolni, a jobboldal félrevettetni és illetőleg pusztán tudomásul vétetni kívánván, következő végzés javaslatot tett: „a RR. a megyei törvényszékek ügyét jövő országgyűlésen rendeztetni kívánván, Szabolcs megye levelét, *mint a RR. figyelmét igénylőt*, az országgyűlési tárgyakra megbízott választványhoz utasítja.“ (felkiáltások az ellenzék részéről: sérelemképen. — Ezt azonban a conservatívek elfogadni nem akarván, elnök főisp. h. ur kimondá a végzést, melly szerint a többség nyilatkozatához képest Szabolcs m. levele félrevettetik.

Aug. 26kát a gr. Apponyinak második főkanclerlárri lett neveztetését tudató leirat folytában b. Majthényi L. első alispán által tett azon indítvány fölötti viták huzták ki, miszerint az újdun főkanclerlárri szokásból de érdemei miatt is üdvözölő felirat küldésék; ez üdvözlethez az ellenzék járulni nem kívánt, de e kívánatától b b s é g által üttetett el. Aug. 27. a három első nap jegyzőkönyve hitelesített vén a görög n. egyesültek részire a protestánsoknak engedett mód szerinti áttérhetések iránti k. leirat olvastatott, mellyenre vége határozatát: habár ő felsége szándékát köszönettel vesszük is, mind a mellett miután e leirat által az alkotmányos forma sértett meg, ez ellen ovást teszünk 's orvosoltatását jövő országgyűlésen szorgalmazandjuk.

Turopolya közönségének kir. biztosa eljárásit panaszló 's elmozdításáért ő felségéhez felírásra szólító levele szinte — a pártoskodások jelleméhez hiven — pártolás és ellenzés szózatának volt részese; elmondott egy részről, hogy Turopolya ügye a nemzet figyelmét minden tekintetben megérdemli, mert Turopolya Horvátországban a magyar nemzetiségnek is képviselője; de ez esetben különösen szükség pártolnunk Turopolya a levelét, midőn néhány ember kérelmére királyi biztosa küldetett oda; más részről csudálkoztak, hogy Turopolya mint közönség levelez a megyékkel, holott Turopolya csak Zágráb megyének kiegészítő része; tudakozzuk meg tehát ugymond Zágráb megyét a dolgok mibenléte felől. A végzés következőleg monda-

tott ki: „írjunk fel ő felségéhez 's kérjük meg, miszerint figyelmét Turopolyra kiterjeszteni méltóztatásék.“ — Végre mindezek után P o z s o n y vármegyének azon panasza folytában, melly szerint a váltótörvényszéki hirdetések egyedül a b.p. Híradó — és a német P. Zeitungban közöltek — e részbeni egyoldalúság kiküldése tekintetéből országgyűlési követek által e végre külön hivatalos lap életbe léptetését szorgalmazandjuk.

Aug. 28kának nevezetes tárgyai: egy gyűjtogatásról igen valószínű 's hiteles alakban felmutatott körülményeknél fogva vádolt, különben vagyontalan 's némileg még apai hatalom alatt levő gyürki nemes rögtön elfogatni rendeltetett; Széchenyi István grófnak földabrosz-megrendelés és Tiszaszabályozás iránti kétrendű lelkes és Zay Károly grófnak posztógyárát pártfogásba ajánló levelek olvastattak fel, mellyek pártoltatván, az utóbbit illetőleg határozatott, miként megyénk igen is honi készítményekkel fogja ezentul is szükségét fedezni, 's e részben ügy intézkedendik, miszerint a legjobbat lehető legutányosabban szerezzze meg (legczélsezerűbben az iparműtárból). Olvastatott továbbá Zichy Ferenc grófnak az Ipolyszabályozás iránt biztosi hivataláról lemondó 's ipolyszabályozási mérnökül (biztosra többé ugymond szükség nem lévén) Horváth József megyénkbeli főmérnököt ajánló levele. A conservatív rész azonban szükségesnek állítá több még le nem győzött nehézség elhárítása tekintetéből a kir. biztost 's b. M. indítványára többség alkotta határozatba ment: ő felségétől Luka Sándor ő mgát kérni ipolyszabályozási biztosul, ki is ezt a kincstárnak minden terhelhetése nélkül elvállalni készen nyilatkozik. Az ellenzék akarta, hogy miután ez ügy Nógrádmegyét is érdekli, szólíttatnék ez fel kir. biztosnak ő felségétől Honnal egyetértve leendő kérésére, mitől azonban elűtetett.

Aug. 29kén az éhségen segítőleg összeült választvány következő jóváhagyott javaslatokat terjesztett a gyűlés elibe: a megyében tanyázó egy század lovas katonaságnak e megyéből eltávolítását vagy ha legalább gyalogsággal felváltatását; vagy ha ez el nem érhetőnek, kir. kincstárul, a nádor és országbíró pártfogó közbenjárása mellett 20—30 ezer pengő ft. kölcsönnek kieszközlését; a pályafutás eltiltatását; felszólítását a földesuraknak, miszerint alattvalóikat vetnivaló gabonával segítsék; megtiltatását annak, hogy a házaló kereskedők, fazekasok, hagamások 's a t. árúikat gabonáért adhassák; az adónak szigorú behajtását csak ott, a hol makacsosság tapasztaltatnék; a közmunkáknak egyedül az elkerülhetlenekre használatát; az alispáni hivatal által kieszközlését annak, miszerint a vasúthoz munkások fogadtassanak fel adózóink közül; a költséges lakadalmak, keresztelők's vendégségeknek nem ugyan kényszerítőleg de erkölcsileg eltiltatását; a malomvám - tarifáknak molnárok által eszközözendő megtartását; a közmunkákat összeíró bizottság által a megyébeni szükségek kiderítését 's a t. — Indítványba hozatván az ellenzék által egy bottal eszközöltt ugynevezett önkéntes vallomás következtéből történt szerencsétlen halál folytában, miszerint ezentul a szbirák kezéből a bot mindenestre kivétsék, határozatá vált: miként a szolgabírónak, a már hozott végzésnek nyomán is, önkéntes vallomás mellett botot használni tilos. — A hus ára, kivéve a bányavárosokat, hol az eddigi ár maradt, egy krajczárral csökkentetett. Jövő közgyűlésünk november 23kán törvényszékeink két héttel utána veendik kezdetüket.

P a j o r.

Pestmegyel közgyűlés folytatása. Első napon harmadik nevezetes tárgy vala nemes Szabolcs megyének a főispánok és helyettesek törvényszékekeni nem elnökösködhetésükről írt levele. Az érintett megye ezen iratában tudatja Pestmegyével, mikép ő tisztikarának 's a törvényszékeire megválasztott táblabírájának megtagyá: hogy a főispánhelyettes elnökle alatt törvényszéket ne tartsanak 's ha ezen közgyűlési határozat kijelentése után is a főispánhelyettes a törvényszékeken elnökösködés végett me jelennek, köteletségöknek tartsák az ott megjelent tisztviselő és táblabírák az ítélőtáblát haladéktalanul odahagyni. Ezen megyei határozat tudomására jövő a kormányzéknek, egy onnan érkezett intézvény erejénél fogva megsemmisítettnek hirdettetett 's a rendek a törvényes szokás megtartására utasítottak. Ezen intézvény az érintett megye közelebbi közgyűlésében tárgyalás alá vétetvén, a közmegegyezés abban állapodott meg, hogy a k. székieleg megsemmisített, de törvényen és ususalapuló

előbbi végzés erejében hagyassék meg; azonban ezen közmegegyezés törv. motívumai ő felségéhez alázasos felirathatban felterjesztendők; ezen motívumok közt megemlítendő az 1723: 26d. t. cz. mint mellyből következtetik a főispánok, helyettesek 's az ezek érdekei mellett csatázók a törvényszékekeni elnökösködhetési jogot, minthogy amaz idézett törvényben e szavak olvashatók: instituae administrationis curam habeant, melly szavakból azonban nem az ítélőszékekeni elnökösködést, hanem a felügyelést lehet csak j o g s z e r ű l e g következtetni, a minthogy ezen elnökösködésről ama törvényben egyetlen szó sincsen; sőt az 1613: 24d. t. cz. a megyei ítélőszékek bíráiul csak olytagokat ismért el, kiket a megyei nemesség választott azokká. Nemes Szabolcs megyének ezen végzete mellett az idézett és számos elhallgatott törvényen kívül harcol még a kebelbeli 48 éves gyakorlat, 's ellenük a más megyében divatba hozott szokás ép oly kevéssé alkalmazható fegyverül, mint nem alkalmazható például némely megyéknek azon szokása, hogy a jegyzői kar főispáni kinevezéstől függ. Remélik tehát Szabolcs rendei: hogy e végzésökben felhozott törvényes és alapos okaik a főkormányzéknel is méltánylásra találjanak. Ezért

Pestmegye rendeit barátságosan megkeresik: hogy a fenérintett végzést megsemmítő kormányi eljárás általok is országgyűlési sérelemek közé lajstromoztassék.

Ezen levél felolvastatása után, mellyet a nagyszámú hallgatóság legrészvevőbb figyelemmel kísért, Ny. P. másodalispán emelt szót, ki a szönyegre hozott tárgy iránt megkülönbözteté: mikép Szabolcs megye levelét midőn Pestmegye tárgyalja, azt nem úgy cselekszi, mintha az által saját törvényszéki függetlensége biztosítására elkerülhetlenül célozna, mert ez iránt ns Pestmegyének van már határozata: hanem cselekszi azon kötelesség-érzetből, melly minden magy. t. hatóságnak teendője. Szónok tehát Szabolcs megye levele tárgyalásánál a megye azon szép kötelességét látja teljesítendőnek, mellyel tartozik az egész ország irányában. Pestmegyét illetőleg előterjeszté szónok: mikép itt egész 1834d. évig a t. székekeni elnökösködés gyakorlata különféle volt; majd a főispán ült ott, majd nem; sőt tud eseteket, midőn a főispáni helytartó helyettesített oda elnököket; azonban a mondott évben főispáni elnöklet alatt tartott közgyűlésben határozatlag megállapított: hogy ezentul a sedriákon Pest, Pilis és Solt törvényesen egyesült megyékben elnökök csak az alispánok lehetnek, kik ha hivatalos vagy egyéb okok miatt ott meg nem jelenhetnének, mindenkor a jelenlevő táblabírák legidősibke foglalja el az elnöki széket. Ezen határozatot magában foglaló jegyzőkönyv megvizsgálás végett az év végén fölterjesztetett a kormányhatósághoz, melly azt minden észrevétel nélkül küldé vissza; a mondott határozat hozatala után — mivel az alispánok távolléte miatt törvényszékek nem tarthatattak, egy peresfél az iránt folyamodott: hogy ő fensége főispáni jogánál fogva „surrogálna elnököi“ a tartandó sedriára; nádor azonban ő fensége intézkedés végett a folyamodót hátrairatlag a megyei közönséghez utasítá. Pestmegye tehát e kérdésben tisztán áll önmagával 's biztosítottan azok irányában, kik oly örömmel szeretnek hivatkozni az 1843ki történetre, midőn b. Prónay ő miga, mint e megyének akkori főispánhelyettese kisgyűlést tartás végett a terembe lépven, ott a t. széki tagokat látá összegyülekezve, kik elnökre várakozának 's ő miga előlétele alatt tartott meg a t. széki; ebből azonban usust vagy jogot formálni éper. nem lehet, mert a határozat általa legkisebb csonkulást sem szenvedett erejéből. Szónok tehát a tárgy bővebb kifejtését e fontos kérdésre nézve az utána szólóknak, kik közt maga volt egyike a jeleseknek, hagyván fen, indítványát következőkben összpontosítá: Nemes Szabolcs megye kérelmét, hogy a kormányynak ellenében tett intézkedése részünkről az országgyűlési sérelemek közé jegyeztessék, pártoljuk; az 1834ki határozatot ezuttal ismét megújítjuk 's azon törvényszéki tagokra, kik 1843ban alkoták a törvényszéket, kimondjuk a roszalást; 's végre, hogy ezentul hasonló ne történjék, minden közgyűlésen felolvasandó leend az időközben tartott sedriák elnökei 's közbíráinak névsorozata.

Ezen indítványt ellenző táblabírák és notabilitások felhozák a törvénykönyvből az 1723: 65 cikket, hol mondatik: instituae administrationis praecipuum curam habeant, mivel azonban innét ok maguk sem következtethetik azt, hogy a főispán bíró, hanem inkább azt, hogy az igazság-kiszolgáltatásra felügyeljen; azért csak érintve ezt, inkább ragaszkodtak a dehonestationalis büntetéséről szóló cikkhez, a II: 28, 69 és 72 címéhez és Zsigmond VII: 7 törvényéhez, ezekre építék és viták a főispánok a törvényszékekeni elnökösködhetési jogát. Hivatkoztak még gyakorlatra is, miszerint a főispánok ezen jogot csakugyan használták, sőt nyoma van, hogy ezt Pestmegyében is tették 's t b.

Az ellenzék mind a törvény, mind az usura történt

hivatkozásokat megcáfolta, nevezetesen hibás taktikának állított az, hogy midőn valaki közjogi vagy más politikai kérdést akar eldönteni, ezt téve csak a törvény pusztá szavaira hivatkozik a nélkül, hogy egyszermind segédül szó-littatnék a pragmat. hisztória ismérte; mely minden tételét a törvénynek meg tudja magyarázni 'stb. Négy epochája hozatott fel a magyar törvényhozásnak, melyekből láthatni, hogy hol az oligarchia hatalma a fejedelmi tulnyomosság által korlátoztatott, ott az igazság kiszolgáltatása is inkább alkotmányos alakban történt. Mátyás alatt a törvényszékeket a nemesség által választott bírák alkoták, mi azonban a gyenge Ulászló alatt a rögtön elhatalmasodott arisztokratia által csak hamar régi banderialis alakját ölté fel. Az első Ferdinánd alatt szentesített 1548: 70 t. cikk azonban már ma-gában foglalja a választottság elvét; mely elvre építve hozatott később az 1550: 37 törvényszék-rendezési cikk 's legújabbban az 1840: 22 t. cz. melyekben habár megyei bi-róságokról van szó, a főispánokról nem tétetik említés. De ezen állítás igazsága még világosabban kitűnik az 1548: 42, és az 1550: 27dik törvényekből, hol a megyei törvényszé-kek személyzete és eljárás módja világos szavakkal iratik le 's hol a főispánokról ismét nincs említés. Ugyanez áll a gy-a-korlatra nézve is, mert ha a főispánok a törvényszékeken jelen lettek volna, ez esetben nem vala szükség oly szabályt alkotni, mely parancsolja: hogy a főispánok megyéikben lakjanak. Egyébként a gyakorlat, ha jól értelmeztetik, egé-szen az ellenzék mellett szól, mert usus csak folytonos hasz-nálaton alapszik, holott a főispánok eddig igen gyéren látogatták meg 's csak néhol a törvényszékeket, másol pedig még gyéren sem; deha meglátogatták is, azért még sem ad-hatni ezen gyakorlatnak oly magyarázatot, mely ellenke-zik a józan 's ellenörködést kívánó adminisztratív rendszeré-vel. Hibásan következtetnek azok, kik a bíráskodást jognak vélik, melynek használata tetszéstől függ, a bíráskodás leg-nagyobb felelősséggel járó kötelesség, mit a tetszésnek alá rendelni nem lehet; aztán ezen jog-kapzsi korban könnyen megtörténhetnék, hogy a törvényszékek is — a kívánt el-nökösödés alatt politikai csatázások színhelyévé fajulhat-nának. Az ellenzék nem tagadja: hogy a főispánnak van jo-ga a törvényszékekre elnököt surrogálni, de innét nem kö-vetkezik, hogy maga is lehet elnök, mert hiszen ő surrogál-hat alispánt, szolgabíró is, de ezért ezen hivatalokat ma-gára nem ruházhatja 'stb.

A tárgy kimerítve levén főispánhelyettes ő nsga ki-mondá a határozatot: miszerint Szabolcs levele pártol-tatik, az országgyűlési sérelmek közzé följegyeztetik 's mint-hogy Pestmegyének e tárgyban már vannak határozatai, azoknak újolagos megerősítése mellett nem helyeselti-tik az 1843 január 15kén tartott törvényszék tagjainak el-nézése, kik az adminisztrátort nem gátlák az elnökösödés-ben. A főispánhelyettes maga részéről megígérte, hogy ad-dig oda tolaodni nem fog, míg a kérdés maga utján el-döntve nem leend. Hivatala részéről azonban e határozat ellen ovást kíván a jegyzőkönyvbe igtatni, mi nem fogadta-tott el azon elvből, miszerint a jegyzőkönyv a megye több-ségeé. Az ülés délutáni 4 órakor oszlott el.

Másnap, vagyis aug. 26kán a tervezett nádori ünne-pély hozatott szónyegre. A mult közgyűlés alkalmakor főis-pánhelyettes ő nsga bizatott meg a rendek részéről, hogy ezen ünnepély mikor tartásának határidejét ő fenségétől tud-nak 's az előkészületek is megtehetősek. A főispán-he-lyettes most előad: mikép ő bírja nádor ő fenségének e tárgybeli válaszá; ő fensége t. i. miután körlevelekkel szólí-tá fel a megyéket, hogy a Pestmegye által tervezett 's indít-ványozott nádori ünnepély-féle tanácskozványra képvise-lőkkel ne jelenének meg, most ellenkezőt nem tehet 's igen hajos neki Pestmegyét a többi megye vezérorganumául te-kinteni, azért ő fensége legjobbnak tartja, ha az egész tisz-telgés országgyűlésre fog halasztatni, hol a nemzet a nél-kül is in corpore jelen leend. A rendek ezen nyilatkozatot fájdalommal vevék 's nehezen esett a tudat, hogy a legszéb-b tisztelemt és szeretet hálaérzelmeinek sem engedtetik szabad mező; arra pedig, hogy nádor ő fensége nem tekintheti ne-mes Pestmegyét a többi megye organumául, ismét kijelen-ték: mikép a rendek magok sem akarják ezt, hanem Pest csak mint kebelbeli megye élt indítványozási jogával, mit egyé-bíránt minden megye gyakorolhat és gyakorolt is a nélkül, hogy ez által a többi testvér organumául tekintett volna. A rendek ezen előterjesztés 's kijelentés után az első alis-pán indítványára abban állapotok meg: hogy nemes Pest-megye a már elfogadott terv szerint ezen ünnepélyt csaku-gyan meg fogja tartani maga részéről, — kimaradván ter-mészetesen a többi megyének küldöttségei, egy választ-vány által fog ő fensége a november 12kén, mint nádorsá-ga ötvenedik évnapiján, tartandó közgyűléseni elnökösö-désre meghivatni 's hogy ez ünnepély nemcsak a nemesség, hanem az összes megyének sajátja legyen, tehát fel fog minden megyei helység szólítatni, hogy ez ürvendező gyű-

lésre küldötteik által jelenjenek meg. Az emlékpénzek terv szerint meg fognak rendeltetni.

Ezután első alispán szóba hozá a részek viszszaes-a-toltatásáról hozott, szentesített 's 10 év mulva is végrehaj-tatlanul maradt 1836. 21. törvényt. Erdély or. gyűlése most megnyitattik 's Zaránd, Kraszna és Középszolnok megyék, valamint Kóvárvidék is, habár világos törvény szerint Ma-gyarországhoz tartoznak, az erdélyi országgyűlésre hivat-tak meg; ekép úgy látszik, hogy alig van szándék a nevezett törvényt végrehajtani. Szónok tehát felírást indítványoz ő felségéhez, melyben a fenidézett törvénynek azonnali vég-rehajtása kérssek 's egyszermind indítvány tétessék az elszakadt két ország egyesítése iránt; az ellen pedig, hogy a Magyarországhoz tartozó részek az erdélyi országgyűlés-re meghivattak, e megyei hatóság részéről ovás jelent-esék ki. — A tulsó oldal ellenzé az indítványt 's illő méltányos-ságról beszélt a mostani kormány irányában, mely a visz-zakapcsolási törvény hozatalakor nem ült polczon; ment-hető a mostani kormány szerinte még azért is, mert a visz-zakapcsolási törvény támaszkodik az 1741: 18ra, hol ez áll: auditis etiam transsylvania; 's ebben találták okát a végrehajtás nehézségének. Aztán felhozá az is, hogy a két országnak két kormánya van, 's hogy az egyik ország-nak törvénye nem kötelezi a másikat 'stb. P. F. kamarás ur ezenföül jónak látta még distinctiókba ereszkedni 's ez által sok hasznos ügytől elvonni a becsüendő időt; szerinte min-den kormány a király személyében összpontosul, e szerint tehát arról beszélni sem lehet, hogy Erdély és Magyarország két külön ország lenne, mert hiszen egy király, egy korona alá tartoznak ezek épen úgy, mint Magyarország és Ausztria, ebből aztán az lón a következtetés, hogy csak hagyják a nemes rendek a részek kérdését a statusquoban, mert hi-szen a két tartomány egy korona alá tartozván mindegy, akármelyikhez tartozik ez, vagy ama vármegye és vidék. Beszédét a hallgatóság nem helyeslő zajjal fogadá.

Az ellenzék ezen állítások ellen szinte elmondá saját meggyőződését; nem tartá pedig a törvény-végrehajtás elmulasztását menthetőnek az által, hogy 1836ban nem a mostani kormány igazgatott, mert a már meghozott törvény minden kormányt egyiránt kötelez, eltérő nézete csak a befolyása alatt alkotandó javaslatokra lehet, tehát csak a jövőre, de nem a multra; nem mentség az 1741ki záradék sem, mert ezen meghagyás 1836ban, vagyis közel egy század után már bevégeztet ténynek tekintetett, vagy ha nem tekintetett is annak, miért nem nyilatkoztatták ezt ak-kor, midőn azt tenni szükséges volt; vagy később is miért nem adák elő a nehézségeket, hogy elhárításukra az e-gyülmunkálás annál sikeresebb lehessen 'sat. A részek nem jelentek meg a magy. orsz. gyűlésen, elmarasztatták 's a kir-tábla megjelent az itélet végrehajtás végett, mit ellenállás meghusított. Erdély nagyobb része ohajja már az egye-sülést 'stb.

E tárgy befejeztetése után egy unalmas, kellemet-len 's időrabló tárgy erőszakoltatott a zöld asztalokra. P. F. kamarás ur a baloldali szónokok által érdeme szerint czá-foltatván kérte a rendeket: adnák ki neki a követjelentés-ről szóló irományokat, hogy magát az ellene felhozott vá-dáktól tisztítsa meg, vagy nevezzen ki a megye választ-ványt, mely megvizsgálván azon iratokat, mondana véle-ményt. A rendek előtt szent levén az önvédelmi tér, kiada-ták a kért irományokat; vitás közben azonban felolvas-tattak az 1836ki jegyzőkönyvek, melyek az akkori követ-viszszahivatást motiválják, a dolog azonban illy kellemetlen ténnyel vitetvén, még kellemetlenebb lón a viszszahívott elleni megállapodás, mire a gyűlés délutáni harmadfélkor osz-lott el. (Folytatjuk.)

Erdélyi ügyek. Udvarhely város tanácsa még nem választott követeket, de sietve felirt a kormány-székhez 's a rendellen és törvénytelen követválasztás meg-semmisítését kérvén elhatározta: hogy ha idejében ked-vező válasz nem érkezik, választani fog. Azonban a birto-kosság nem így tesz, és pedig minden erősségét az E. H. áll-ítására a követválasztást a kormányzék semmitvén meg april 4kéről 3536 sz. alatt Udvarhelyszék főkirálybí-rájához küldött rendeletében akkori alkirálybíró Ugron Gáspárt nevezte ki az új követválasztó gyűlés vezeté-sére; ezen biztos elnöktele alatt a jegyzőkönyv 4dik pontja szerint a teljes város és nem a 24 eskütt határozta el, hogy azon birtokosokat, kik kiváltságos jószágon nem laknak, a szavazástól nem foszthatni meg. Mivel a tárgy fontos, az é-rintett jegyzőkönyv ezen pontja szorul szóra felmutattatik; mellyből a tanácsfőnebi állításáról igazsága világos. A kor-mányuzéktól a kívánt időig semmi válasz nem érkezvén, e város részéről a második követválasztó gyűlés aug. 21-kére kihirdtetett; így tehát ismét tornyosulnak a felegek.

Belső szónok megyének aug. 12kén rendki-vüli közgyűlése volt országgyűlési ügyek, kormányi rende-letek 's kebelbeli nevezetesh dolgok elintézése végett. Elnö-

ki beszéd után T. I. sehogysem érthető azon beszéd ama pontját, mely szerint az eln. aug. 28ra választó k. gyűlést tüz-öt ki, mert a körlevélben, hol a gyűlés tárgyai elősorol-tatvák, ezen kifejezés áll: a megye kebeléből vá-lasztandó és küldendő követeknek uta-sítása d a s a. Szóló az elnöki jog korlátin kívül esőnek gondolja, hogy a választó gyűlés általa elhalaszthatassék. A rr. közmegegyezésből igen is elhalaszthatják az ilyen gyű-lést, de az elnöknek erre joga nincs. V. F. az elnöki beszé-deket inkább szertartásos beszédeknek tartván, a teendő iránti rendelkezést a rr. hatalmában állónak gondolja. Ezen rövid megjegyzések után az e végre kinevezett megyei bi-zottság által készített köv e t i u t a s i t á s került tárgya-lás alá, melynek nevezetesh pontjai ezek: Legyenek a köve-tek mindenkép rajta, hogy a rendszeres bizottság által ki-dolgozott urbéri pontokat minélelőbb kiadják 's a megye rendeivel észrevételeik megtétele végett közöljék 's mun-kálkodjanak oda, hogy mindenek előtt ezt tárgyalja az or-szággyűlés. V. F. figyelmeztetésére meghagyatott követu-raknak az is: hogy fejezzék ki e megye azon nézetét, mi-szerint az urbéri viszonyok miatt eredt gyuanítás, mely az ország és nemesség becsületi érdekében áll, a belső szóno-kiakat méltatlanul sújta 's fejezzék ki azt is: hogy az 1791-beli 11d. cikk nyomán a királyi előterjesztvényekkel együtt az ország sérelmei is tárgyalás alá veendő. Ezután a kir. előadásokban kijelölt örököségi jogot tárgyzó approbata-lis törvény módosítása iránt folyt hozszaszan a vitakozás. Az utasításkészítő bizottság erre azt véleményezte: „csatla-koznának a követek az ország nagyobb része véleményé-hez.“ M. L. szerette volna: hogy különböztetnék meg a csu-pán fiu, és fiu meg lány-ágot egyiránt illető javakat 's e-zekben az örököségi jogot szabatosan jelenék ki; mert a fiu ágot illető javakban a leány az erőszakos foglaló 's hogy ezt a törvény nem mondja ki világosan, onnan tudja: mert e kérdés miatt évek óta van költséges perbe bonyolulva. Utána igen eltérő vitakozások keletkeztek, míg V. F. kö-vetkező általa szerkesztett 's a rendek által elfogadott ja-vaslattal fejezte be azokat: „jgyekezzenek a követek oly tör-vényt eszközölni, melly által az örökségek, birtokok erőha-talommal el- és visszafoglalásai meggátoltassanak 's e-zekből eredhető rend és közönséges biróságok elkerül-tessenek 's egyszerűen oly rövid eljárást eszközöl-jenek, melly által az örököségi kérdést legrovidebb uton tisztába lehessen hozni.“

Ezután a rr. utasításul adák követeiknek, hogy a ré-szek elszakasztásába teljes be nem egyeznek hanem jelen-tsek ki, hogy mintsem ezt megengedjék, inkább kések or-sz á g o s a n e g y e s ü l n i. Idősb R. S. felkelt mondván: „én egyszer sem voltam azon véleményen, hogy Erdély Ma-gyarországgal egyesüljön 's nem szeretek még sublatenter is olyasmit kijelenteni, mellyel azon véleménybe sodorja-nak.“ Azért ohajja, hogy a záradék: i n k á b b k é s z e k a r e n d e k o r s z á g o s a n e g y e s ü l n i, az utasításból maradjon ki. A részek mellett szónok is egész erőllé szó-lal fel, mert ezt az ország jogosan követelheti a kormány-tól. Magyarország egy törvényezik erejénél fogva követeli a partiumot, de abba Erdély rendei nem egyeztek meg. Végre is szónok csak a záradékot akarja kihagyatni, mert abban ve-szélyt lát; nem akarja ugyan, hogy a kedélyek felzaklat-tassanak, de az unio veszélyességéről órákig tudna beszélni. (több részről: halljuk halljuk!) Egy hang: a t. táblabíró urtól látott sérelmeket igen könnyen elenyészthetni. Szónok: „Szeretnék én látni olyan orvost; olyan orvos nincsen. Hagyjuk ki a záradékot, mert kedélyek zaklattató d-n a k (?!) fel, ennek nincs még itt ideje.“ (többen: halljuk az okokat.) Szónok: Bátor vagyok tehát okaimat elmon-dani, egyébiránt, ha lehet, ne menjünk ezen mezőre. (Min-den oldalról: halljuk az okokat!) Mindenek fölött, folytatja szónok, azt szokták mondani: (kezdődik az ok) egyesülve erősebbek leszünk. Az erő vagy küll- vagy belviszonyainkra lenne szükséges, de miután egy fő alatt vagyunk egyesül-ve, ez által szónok gondolata szerint, a küll megtámadások ellen eléggé biztosak vagyunk. E tekintetből tehát oknélküli az unio, (kivált midőn fontosabb okot nem tudunk kikala-pácsolni.) Mi belviszonyinkat illeti, az unióban kibeszélhe-tetlen kár van, mert legalább is országunk egy provinci-ává lesz (szegény táblabírói politika?) a magyar korona alatt, elveszítjük önállóságunkat, mert status in statu nem existálhat. (Ez aztán egészséges következtetés egy bíró ajkain!) Ha a kisebb folyó a nagyobbba szakad, elveszti ter-mészetét 's azzal egygyé leszen. (Pedig a kérdéses tárg-yban inkább viszszaemerné természetét, mert Erdély nemze-te hiedelmünk szerint, nem küllön forrásból ered, hanem csak idők folytán szakadt ki az anyafolyam medréből; táblabíró ur emlékezzék erre!) Erdélyben négy vallás van és mindenik ugyanazon szabadságot élvezi (kivéven hol nem élvezi.) Ott nincs vallásos szabadság (t. i. M. országban) (A táblabíró előtt, mint látszik nemcsak a küllöld, de saját hazája is ter-ra incognita, és ő még is törvényhozó; szépen vagyunk.) Egy

olly hatalmas hierarchia ellenében meg fogna é maradhatni vallásos függetlenségünk? kétes. Tovább még szónok; nálunk a nemes embert gyanúra elfogni nem lehet, ott igen. (Itt a táblabíró ur talán a váltóhamisító nemeseket is érti, de család mesterségük üzésére szabad tért csak nem ohaj?) Hátha még a választási szabadságot tekintjük. Erdély oly joggal bír, hogy a sarkalatos (cardinalis) hivatalokra szabadon választhat, a kormány kénytelen megerősíteni, még pedig csak hazafakat. Ha az unio meglesz, akkor ez nem áll (?) mert ott a felség szabad tetszésére van bízva. (Táblabíró ur Magyarország juspublicumához majd úgy ért, mint hajdu a harangöntéshez.) Ekkor nyerni fogunk főhivatalnokokat, kik hazánk törvényeit, szokásait nem ismerik. Ennél fogva tótot vagy horvátot, mint a kormány érdekében áll, és ez nem mindegy. (Ah! tehát nemzetiségi gyűlölet; lássa táblabíró ur, mi azt hisszük: hogy a tót és horvát is polgára a szent koronának s épen úgy joga van a főbb hivatalokhoz, mint a magyarnak, mihelyt arra becsületessége, képzettsége s érdemei által méltónak találják; mi azt gondoljuk: jó polgár csak az lehet, ki egyszersmind ember. Kérjük pedig ezen ember szót elferdítenül maga saját értelmében venni.) — Tovább nálunk (erdélyieknél) a nemes ember a magnással egy sorban áll. Magyarországon a magnási rend akadályoztathatja az alsó tábla minden törvényeit. Ugy de épen.

Épen ez is egy ok az egyesülésre, hogy ez ne történhessék. Ott a magnás letörpíti a nemes, minek bizonyosága a homagium. Ha összeverekedünk, a törvény megkülönböztet. (Hogyan! tehát a táblabíró ur verekedni is akar? no már így inkább ne egyesüljön velünk, mert hiszen verekedőknek a nélkül is bővében vagyunk.) Az unio által tovább elvesztjük a városok voksait; akkor, mint Magyarországon, csak curiatim fognak a városi voksok számitatódni. Az unióval elvesztjük a váltótörvényt, melyet Magyarország is keserűn megbánt, és akkor birtokaink zsidók és örmények kezébe kerülnek, mint ott. (Pedig, ha számíthatjuk, aligha a váltónélküli erdélyi birtokosság most is inkább nem nyög ezen suly alatt, mint a magyarországi, semper vani, in crumena raro sani. De hát a kereskedés, táblabíró ur, mit vétel?) Egy hang: jobb nálunk, mert itt a tiszta adósságot is elhurcolhatni 10 esztendőig (nevetés.) És kérdés: az ottani urbért nem fogják é nyakunkra tolni (de igen) mely pedig sem a birtokost, sem az urbérest meg nem nyugtatja. (Gondoskodunk: hogy megnyugtassa.) A korteskedésről még nem is szólottam stb.

V. F. nem kíván czáfolatába bocsátkozni azoknak, miket R. J. előadott, mert hiszen akkor individuumok közti természetes különbségnél fogva meglehet — épen azokat ohajtaná, miktől a tbiró irtózik. Ha arról volna szó, hogy maga az unio menjen tétleg az utasításba, ekkor igen is szóváltásba ereszkednék; de ez most nincs kérdésben. Ezt az ország bármennyire ohajtaná is, még sokára jó reá s'or. Különben, ha rajtunk állana, vétek nélkül egy pillanatot sem lenne szabad elvesztenünk. Magyarországon egy országgyűlés alatt a magyar nyelv diplomatikai polezra emelkedett, mi még a latin nyelvjárma alatt nyögünk. Magyarország szabadon rendelkezik adóról és katonai ujonczokról, mi egyikről sem. Csak gondoljuk el az országgyűlési választást, a törvényhozást! Tekintsük meg jelenleg a regalisták számát, kiket a kormány tetszése szerint nevezhet ki, és kiknek számuk annyival haladja felül a követeket. Megosztott jogok a hatalommal! — Négy elválasztó kófal; — Magyarországon 12 millió népesség van, ennek legalább is fele magyar; Erdély 3 millió népességének legnagyobbszáma minden egyéb, csak nem magyar. A ki szemfényvesztő okokért az alkotmányos és mindenek fölött a nemzetiség consolidatióját nem akarja, meg vagyok győződve, hogy talán meggyőződik, de ezen meggyőződés a nemzet jövődjé ellen van. Itt a nemzeti sympathia és antipathia a kérdés; hogy magyar magyarhoz ne vonzódjék, ezt feltenni nem tudom. E tekintetben hazánk becsülete jó kérdésbe a civilisált Európa előtt. Testvéri antipathia miatt válóhatnak. De ki volna oly bátor, hogy egyesülni ne akarjon ott, hol rá jobb állapot vár, hol az egyesülésben fel számíthatlan nyereség van. Mi az uniót ellenző tbiró azon állítását illeti, hogy ez által hazánk provinciává válnék, bátor vagyok kérdeni: azt nevezik é provinciának, mely egy nagyobb országgal egyesül, vagy a mely attól egy kormány alatt külön szakadva áll fen? Az unio által M. orsz. akkori sulya lesz, hogy mindent, mit felvirágoztat és üdvére jónak lát, végrehajthat. A külön szakadt ország szava elhangzik; egy hatalmas ország szavában suly és tekintély van. Végre is szónok ur az aggodalmak eloszlátása tekintetéből javasla: hogy az utasítás így hangozzék: a partiumot nem adjuk, hanem a két ország egyesülését ohajtuk. S ezen javaslat helyesléssel fogadtatott el.

Kolozsvár sz. kir. város tanácsa és eskütt közönsége aug. 21-én tartá bíróválasztó gyűlését. Főbíróvágra, mely most a r. kath. részt illeti, kijelöltettek következő renddel: r.

kath. Groisz Gusztáv rendőrigazgató 73, Veszprémi Elek tanácsos 36, Lukács György tanácsos 1, Nagy István tanácsos 1, — reform. Patoky József tanácsos 51, Verestói Mihály főbíró 44, Jónás Ferenc tanácsos 13, Szathmári Gábor tanácsos 3; — Unitar: Mátfi József tanácsos 57, Gyulai József tanácsos 26; evang. luth. Wandler Frigyes tanácsos 45, tiszta papiros 63. Ezen tiszta papirrali szavazásra nézve tudni kell, hogy csak egy luth. tanácsos levén, a mely választó arra nem kíván szavazni, az — minthogy egy egyedből választani nem lehet, jogfentartás tekintetéből tiszta papir szavazatot ad.

Aug. 9-én T. Sz. Györgyön Toroczko szomszédságában a villám egy házat megütvén, félóra alatt 8 ház minden épület's takarmányostul minthogy akkor épen gabonatarakítás ideje volt — lángok martaléka lett. A szerencsétleneknek azon kívül, mi rajtuk volt, mi egyébök sem maradt. Nem hagyhatni említés nélkül az ottani birtokos fiatal Thoroczka urflaknak vészkerüli viseletöket, kik mindenütt nemes példával előlmenve, oltani az utolsó pillanatig meg nem szüntek. Mint mondják ugyanekkor egy közel fekvő faluban is lecsapván a villám, egy kilencz malaczos sertést ütött agyon; s osudalatos, a malaczok mind megmaradtak.

Különböző megyében az országgyűlési követek választása korteskedés, itatás s másféllel történt; a követi irnokok választása pedig heves surlódást idézett elő, mely sok időt rablott el's majd a gyűlés szétoszlását okozá. Az utasításnak az országos hivatalnokok választását tárgyzó pontja fölötti vitakozás közben közmegállapodás az lett: hogy az ürességben levő udv. kancellári hivatalra Jósika Sámuel bárót ohajja emeltetni a megye. Miről jövő számunkban bővebben. — Gr. Teleki József kormányzó ó exolja Kolozsvárról aug. 24-én reggel N. Szebenbe, a szász nemzeti ispán beigtatása ünnepére utazott el.

A kolozvári nemzeti színházat, mint a kolozvári lapok írják, november elsejétől Tóth István, Gyulai Ferenc és Teleki Miklós színészek vevék haszonbérbe az 1810-től fogva a kolozvári közönségnek sok éldeletet nyújtott Pergó Czelesztinnel együtt. Kötelezék magukat a lehető legjobb dramákat adni s mennyire lehetséges leend, a daljátékok a t. is. Előleg említtük: hogy az ott nem látott, de igen jelles színésznök, u. m. Felekiné aszszony s Priel Kornélia kisaszszony s hihetőleg Erkelné aszszony is szinpadra lépnek. — Bordócz Elek ur az ugy nevezett a bula c e r a t a j e l e s régiséget tárgyzó értekezést küldvén Rómába az ottani archaeologiai intézetnek, ettől levelező tagnak neveztetett ki.

Kővár-vidéknek követválasztó s utasító közgyűlése aug. 24-én tartatott; midőn az országgyűlésre meghívó rendelet felolvastatott s utána azon választvány munkálata véttetett elő, mely jó eleve az országgyűlési utasítások elkészítésére bízott meg. Ezen pontok az E. H. szerint következőkben állapították meg: meghagyatik a követeknek a szokott helyekeni tisztelkedés. Kötelességöké tétetik az országgyűlés rendezéséhez szólani azon világos kikötéssel, hogy e kérdés más tárgyak, nevezetesen a kir. leiratban kitűzött választások felvételét ne akadályozza. A leiratban kijegyzett hivatalnokok megválasztásakor a többséget nyertek neveit ó felségéhez minélhamarabb igyekezzenek felküldeni, hogy ó felsége a megerősítést meg egy országgyűlésre leküldhesse. A mult országgyűléstől ki nevezett bizottságok munkálait, főleg az urbért, ha részlegesen kapják is ki, utasítás-adhatás végett kikérvén, küldjék le. A mult országgyűlésről fölterjesztett s netalán a felküldött minőségben megerősített törvénycikkek fogadják el. Az appr. és comp. 3r. 8. czimére nézve igyekezzenek az örökségek s birtokok biztos s legrövidebb eljárásu törvényt eszközölni. Igyekezzenek a sőt a közelebb mult két országgyűlés alatt kifejtett alapelvek szerint törvényes lábra állítani. A katholicusok, görög-egyesült és nem egyesült vallásuak által évenként különböző időkben megülni szokott nagyszámu és így a hazai ipart akadályozó ünnepeknek vasárnapokra áttétele vagy legalább az egyesült g. hitűek naptárának a r. katholicusokévali egyeztetése iránt indítványt tevő törvényt eszközöljenek. A kir. földön lakó s a szászok által nyomasztott oláhokat szabadítékaikban megtartani igyekezzenek. A vidéki egyházi nemesek javainak a tiszta (pura) fiscalitások lajstromából kivételét meg ez országgyűlésen igyekezzenek kieszközölni. A szászok mostani grófja országgyűlésen kívül levén kormányzéki tanácsossá kinevezve, tanácsossága s bírói székekének törvényes elfoglalása ellen ovás jelentessék. Eszközöljenek nemzetiség-biztosító gyarmatosítási törvényt s a honosítást illető t. c. nek idő és a magyar nemzetiség igényeinek megfelelő módosítását. Ezek után a követek választására tért át a gyűlés, melynek eredményét mult lapunk közölte már. —

Krasznamegye rendei szinte aug. 24-én tarták követválasztó gyűléseket. A gyűlést-megelőzte előleges tanácskozványban — miként az E. H. megjegyzé — egy töredék nem akart követeket választani, mert ezen töredék a magyarországi törvényt tiszteletben tartja: 1) azért, mert a következetesség, az osztó igazság és a törvény is így kívánják; 2) mert ez által a megye kétes állásának tisztába hozatala igen megszire fog löketni s 3) mert nincs pénz, mivel fizessünk. De ezen okokat a teendők tömördekének tudása annyira háttérbe szorítá, hogy a következett napi közgyűlésen a követválasztás közakarattal elhatározatott. Azonban a rendek ó felségéhez nádor ó fensége útján felírást fognak intézni, melyben kijelentik: hogy ezen követküldés csak a kir. parancs iránti hódoló tiszteletből történt s ujabban megkérkik ó cs. kir. felségét, hogy megyénket, melyet az 1836. 21. t. cikk kelte s így 10 év óta a mindkét hazában tartott országgyűlésre meghiják, ezen kétes állásból az irt törvény minélelőbbi végrehajtá a által ki-venni méltóztassék. Ezen lépésről körlevél által értesíteni fognak a magyar megyék is, biztosítván őket: hogy ez nem a viszsacsatlás iránti hajlam csökkenése, hanem engedelmességi eredmény. Az utasítások szabadelvűek, vagy legalább oly általánysak, hogy mellettök követ urak minden haladási kérdésre pártolólág szavazhatnak.

Az aug. 17-én tartott kolosmegyei közgyűléshez még a következők adjuk körülményes elnöki jelentés tétetett a megye állapotáról. A mult közgyűlés óta semmi ragályos nyavalya nem uralkodott. Sok remonda-lovat vittek a megyén keresztül, s a nagy áron vásárolt zabkiszolgáltatás által az adózó nép szerfölött terheltetett. Termés a felső kerületben meglehető, az alsóban vékonyabb, e miatt kérti kellene az itt tanyázó katonaság máshova szállíttatását. A marha ára csökkent. Útépítés a mezősi mindkét vonalon erélyesen folyt. Mult közgyűlés óta fordult meg a megye börtönében 101 rab, közülök 5 n. Szamosujvárra vittek 3, polit. uton büntettetett 8, meghalt 1, megítelt 60, kereset alatt 51. Tartatásuk szerfölött bajos volt, mert kol-dulásból nem telt ki. A főkormányzékától segélypénzt kért a tisztség, s nyert is, de keveset és későn. A tűzkármentő egyesület biztosítási alaptökéje a közgyűlés napjaig 729,398 ft.

Gróf Teleki László a fogarasvidéki követséget nem fogadta el. †

Figyelmeztetés a kir. magyar természettudományi társulat tagjaihoz. A kir. magyar természettudományi társulat jövő évre névkönyvet s ezzel összekötésben egy tudományos naptárt adand ki, a novemberi pesti vásárra megjelenendőt. Figyelmeztetnek ennél fogva a társulat azon tagjai, kik okleveleiket mind ez időig el nem vitették, *) hogy azoknak miként leendő kézbesítéséről gondoskodjanak, mert az oklevéllel nem bíró tagok nem tekintethetvén valódi tagoknak, a társulat névkönyvébe föl nem vétethetnek.

Hálanyilalkozás. Mult hó aug. 22-én fötiszt. galánthai Fekete Mihály hollóti prépost, esztergami kanonok, székesegyházi főesperes, midőn egyházi kerületét Pesten Terézvárosban vizsgálá, szíves volt a vakintézetet is becses látogatásával szerencsésíteni s rögtönzött rövid próbatét után meggyőződve az intézet üdvös eredménye s hasznos sikeréről, 10 pengőforintot a növendékek jutalomképen ajándékozni. Szíves köszönetet nyilvánít a növendékek részéről a kegyes adakozónak ezennel Halványi János vakintézeti felügyelő.

Iparegyszerűlet. Az iparműkiállítás folyó sept hó 9-ig leendvén még a nemzeti muzeumban nyitva: kik azt meglátogatni ohajják, méltóztassanak szándékukat a még hátralévő kevés nap alatt teljesíteni. Sept. 3-án 1846. Cs. a. n. á. d. y. jegyző.

Budapesti napló. (Sept. 6-án.) Az újdonságiró csakugyan akarata ellen is kitéved mulatoló modorából, s ez leginkább olykor történik, midőn komoly megfontolás után is nehéz a gúnyírást kikerülnie. Ferenczy hazai szobrászunk nem lesz lakója többé a fővárosnak; mert őt a nemzeti kegy kiharolá saját budai házából, s miután művészetének mindenét feláldozá, most magát szülőföldén szerényen meghúzni kényszerül. Hazát mint tudva van, még tavaly adta el s belőle mult hó végén költözött ki; hol, mivel az állítandó „Mátyás-szobor” gipszből készült mintájának nem maradt többé helye s a művész magával sem viheté, könyes szemekkel emelte föl kezét s e művet, mit hosszú munkálkodás után előteremtett, néhány percz alatt szétzúvá. A művészi lelkesültség teremti, a művészi fájdalom rombol. Így az épület is, mely kiválólag szobrász-műhelyül készült, azon szög rontatni s helyébe új palota emelkedik, mely az itt működött lángésznek emlékét is eltakarja. Ferenczy Rima-Szombatba szándékozik. — Figyelmeztetjük azokat, kik netalán a hazai iparműkiállítást még meg nem tekintették, s essenek annak végig szemlélésére, mert csak f. hó 9-ig leend nyitva; azontul pedig nem lesz alkalmok e helyen meggyőződni: mit teremthet rövid idő alatt is a szunnyadtából új életre ébresztett erő. — A magyar kereskedelmi társaság-

*) A társulat eddigi írott névsorába 473 tag van beírva s eddiglen csak 227 tag váltotta ki oklevelét, következőleg még 240 beírt tagnak kellene oklevelét váltani. — Az oklevélért 5 p. forint s egyszersmind az eddigi elmaradt évdíjak letétele kívántatik. — Dr. Török József titkok.

fel. A' chinai tudósításokból úgy látszik, hogy az angol gyár-
nokok és kereskedők rosszul számítottak. Roppant sok á-
rut küldöttek a' mennyei birodalomba 's e' túlbőség termé-
szetesen nem talált arányos számú vevőkre. Jobb hírek ér-
keztek Japanból, hová a' M. Chronicle követet sürget kül-
detni.

Aug. 17dikei alsóházi ülésben a' miniszterség önként
kijelenté, miszerint a' fegyverviselési tilalom megújítását
illető billt Irlandra nézve vissza szándékozik vonni. Az el-
nökminiszter ezen közlését a' ház nagy tetszés-nyilatkozat-
okkal fogadta. — Parliament feloszlásról van szó; a' Standard
azt minden bizonyossággal oct. hónapra állítja 's készen lé-
telre figyelmezteti a' pártjabeli választásokat.

Augustus 18dikai felsőházi ülésben harmincz
bill 's ezek közt a' c z u k o r v á m i is, biztosilag
királyi megerősítést nyertek. Aug. 17kén a' dublini repeal-
egylet szokott hétfői gyűlését tartotta az engesztelődési
csarnokban. Főtárgya volt a' tanácskozásnak Smith O'Brien
egy levele a' „fatai Irland“ kilépése iránt 's a', the Nation
hírlap kirekesztése. O'Connell sajnát fejezte ki az elha-
rapozó meghasonlás iránt 's nyilványítá, miszerint kész O'
Briennek arany hidat építeni viszatéréséül 's neki mindent
feláldozni, csak a' repealügy üdvét nem, mellyel az anyagi ha-
talom alkalmazási tana szerföltt ellenkezik, mivel ezen elv
elfogadása fölségsértésre vezet. A' heti jövedelem 229 ft
sterlingre ment.

Napoleon Lajos herceg aug. 19én Londonból Bath-
be utazott, hol is egészsége helyreállítása végett néhány
hétig mulatni szándékozik.

Irland valamennyi kerületeiből igen szomorú tudósi-
tások érkeznek a' burgonyaaratás tökéletes megsemmisü-
lése iránt. Bizonyosnak állítják, miszerint az ország egy ré-
szében sem fognak annyi burgonyatermést kapni, melly ka-
rácsonig elég legyen, ellenben legtöbb kerületben az evés-
re használható burgonya november közepéig sem fog tar-
tani. — Skóziában a' burgonyakóróság nemcsak lapályos
helyeken mutatkozik, hol itt az aratást egészen megsemmisítette,
hanem még a' felföldre is ártalmasan hatott.

Napier alezredes parancsot kapott haladéktalanul
mint helyettes tábornokseg egy gőzfregáton a' jöremény-
fokhoz menni; hat más szárazföldi tiszt szinte ezen hajón
megy oda felsőbb rendelet következtében.

Franciaország.

(Jelentés Henry József gyilkos merényéről.) A' jelen-
tés tagadja, hogy a' vétkes beszámítás alá vonhatlan lélek-
háborultsági állapotban van, mindazáltal megengedi, hogy
az tulfeszült, rémképzéses eszméknek hódoló, hű 's haszon-
talan ember. Vannak emberek, kiket sem az orvos, sem a'
bíró számítás alá vonhatlanoknak nem nyilatkozathat,
kiknél az útér rendes, kik tökéletesen egészségeseknek lát-
szanak, értelmesen 's világosan felelnek, állajánvéve ösz-
szefiggőleg gondolkoznak 's kik mégis bizonyos körü rö-
gészmeiben szenvednek, mik a' lélektudósakat feljogosítják,
hogy amaz egyedeket bizonyos értelemben bizonyos fokig
számítás alá vonhatlanoknak jelentessék ki. Mindezek mel-
lett ellenben az igaz, a' bíró egy illetén személyt azon vét-
ségért, melly a' rögeszméből származik, a' törvénykönyv il-
lető szakaszinál fogva felelőnek 's büntethetőnek találand.
Hasonló rögeszme-megszállta zavarfejükhez tartozik Hen-
ry, tekintvén azonban ama következtvényeket, miket vétsége,
ha az szándoka szerint sikerül, okvetlen maga után vonan-
dott, nagyon természetesnek fog találatni, hogy a' tudósít-
tó minden okot előkeres, miszerint Henry mint eszén le-
vő számítás alá vonható vétkes tűnjék elő. 'S így jul. 29én,
esti 7 1/2 óra tájban — így hangzik a' jelentés — azon pil-
lanatban, midón a' zenét a' tuillierai kertben megkezdették 's
mielőtt még a' király a' de l' Horloge pavillonra kilépett 's a'
népet üdvözölve leült volna, két lövés hallatszék, mellyekegy-
másután oly gyorsan következtek, hogy több közel álló szem-
tély azokat csak egy lövésnek vette. Egy füstvonal véte-
től észre, melly az erkély felé emelkedék. Szokott hidegvé-
rűségével vonakodék a' király helyét odahagyni. A' felin-
dult 's haragra lobbant sokaság ismételve lelkesült éljenki-
áltásokkal üdvözlé őt. Többen észrevették, mikép a' gonosz-
tevő pisztolyait az erkély felé a' királynak irányozta, elsütöt-
te 's azokat tüstint elejtette 's kezeit zsebeibe dugta. Azok-
hoz, kik őt megragadni akarták, így szóla: „nem én voltam,
hisz látjátok, semmim sincs;“ egyszersmind oly mozdulatot
tón, mintha köntösét fel akarná társni, megmutatandó, hogy
semmi fegyver nem létezik nála; de azok, kik őt löni látták
's bizonyos Veyrene, ki a' pisztolyokat fölemelte, meghazud-
tolták őt. Erre elmondatik, mikép 's kik által fogatott el a'
vétkes. Halványan nézett ki 's remegett; 's több tanu nyil-
ványítá, miszerint ezen ember nekik már előbb halvány ki-
nézése 's mozdulatai miatt szemökbe öltött 's kezeit folyvást
nadrágzsebeiben tartá. Midón a' tuillierákba vitték, követ-
kező kérdést intéztek hozzá: mi indítá őnt, hogy a' királyra
lőjön? Henry válaszola: szerencsétlenségem; hat éve jár-
tam öngyilkolási gondolattal fejemben 's minthogy nem bir-
tam meggyilkolni magamat, módot kerestem kivégezteté-

semre. Továbbá kérdék: de mi indíthatá mégis őnt, szeren-
csétlen, épen a' királyra löni? Henry: nagy rangu személyre
kellett lőnom; löni még nem tesz gyilkolni; ha találom őt,
ha sebet kap, már elég nekem. Midón hazuról elindultam,
mondám magamban: lőj, akár találsz, akár nem, mindegy.
Kérdék aztán: milly politikai véleménye legyen? Henry: sem-
mi egyéb, mint hogy becsületes ember legyen. K. milly uj-
ságot olvas? F. Siéctet, de három év óta már nem fizet elő.
(Ezen kérdést a' lapok igen kellemetlenül vették; az Esprit
Public kérdi: vajjon Clement, Ravailiac 's Damiens idejében
volt é már sajtószabadság?) K. vajjon tudta é valaki
szándékát? F. Senki. A' vétkes ezen egész kihallgatás alatt
állhatatosan maradt azon nyilatkozata mellett: azért lőtt a' ki-
rályra, hogy elítélte 's nyomorától szabaduljon. Ezután
szállására mentek vele, mit az ő jelenlétében nyomozás alá
vettek. Itt egy kéziratra bukkantak, mellyen többi közt e' sza-
vak valának följegyezve: „csak a' törvényszék 's rendőrség-
nek van joga papirosaimhoz nyulni.“... „Önkéntes gyilkos-
ság.“... Tulsó oldalán: „ha csálni akartam volna, lehetne 20
ezer frankom.“ — aztán némi rimes versek, jul. 29dikéről
(1846) reggeli 4 órakor. Végül e' szavak: „ha nem talál-
nak kivégezni, 140 francot viszek magammal aranyban, hogy
a' börtönben jó dolgom legyen.“ Ezenkívül még több la-
pocskát találtak; egyikén írva volt: „mondjátok meg szüle-
imnek, ne busuljanak megbecstelenségem; emlékezetem
egykor, előbb utóbb, ismét becsületes fog.“ Hogy nem volt
egészen eszén, tanusítja bizonyos Pinarthoz szánt követke-
ző levél: „tizennyolcz nap óta erkölcsileg igen sokat szen-
vedtem; bukásra volt kilátásom... halni akarok... 's
nem akarom magamat meggyilkolni!... Folyvást becsü-
letes ember voltam... Büntelen voltam e l ő b b, fenytendő
vétkes leszek j e l e n l e g 's büntelen leszek u t ő b b.“ Egy
utóiratban ez foglaltatik: „a' eselszövők fosztottak meg él-
temtől; ezek nóm kéjéletemnek következtvényei.“ Fiai egyiké-
nek következő sorokat írt: „Károly idősb fiám! légy okos és
szorgalmas, engedelmessédjél és szerencsés leszesz. A' sors
egyesített 's ismét elválaszt bennünket. Éljb boldogul! Éljb bold-
ogul! Isten megbocsát nekem, meghalok h. hasznos legyek.“
Néhány régiebb hírlapszámon 's az egy hívőnek szavain ki-
vül (Lamennaistól) más nyomtatványt nem találtak nála.
Erre a' jelentés bő leírásába bocsátkozik a' helynek, hol a'
merény elkövetetett; megemlíti, mikép fojtást vagy ehhez
hasonló mit lettek ugyan, de golyókat nem. A' pisztolyok 100
meternyre visznek — de bizonytalanul. Kérdeztetvén, hogy
miért használt rudacsokat golyók helyett? válaszola: ez azért
történt, hogy azokat, ha előmutattatnak, tüstint magáéinak
ismérje, mert ő azokat — állítólag egy vas függönyrudból
maga készítette. Azon távolságról, ahonnan lőtt, ezen ruda-
csok legfőlebb bőrét karczolták volna meg a' találatnak, az-
tán mindegy is volt neki, a' királyt vagy valamely személyt
a' környezetből találni. (Folytatjuk.)

Olaszország.

Egy utazó Livornóból aug. 15éről következőleg ír az
angsb. Allg. Zeitungba: „Még teljes benyomása alatt azon
földrengésnek irok önnek, melly itt 24 óra előtt éreztetett 's
Toscana nagy részire is kiterjedt. Tegnap reggel a' luccai
fürdőkkül elutazván, épen egyikében ülék a' pisa-livornoi
állomási vasutkocsiknak, midón délutáni egy óra előtt 5
percczel a' mintegy 3 másodpercig tartott ingadozás
következett. Az állomásépület gerendázata oly erősen re-
segett, a' kocsi úgy ütődtek egymáshoz, hogy valamennyi
utazó, kik már helyüket elfoglalták, iszonyodva rohantak
azokból ki. Erre nem sokára elindult a' kocsi. Livornóban
a' lökést hihetőleg még erősebben érezték. Mindnyájan az ut-
czák és piacokra rohantak ki; számos épületen gyöngébb
vagy erősebb hasadások történtek; 3 torony megsérült; ré-
szint nagy darabok váltak el tőlök. Este a' lakosság töme-
genként vonult a' monteneroi csodatevő szűzhez. Sokan sza-
badban tölték a' következt éjt. Ugyanev Pisában is történt,
hol a' San Michele egyházfődele beomlott és sok egyéb ki-
sebb sérülés történt. Ugyazint Luccában is erős volt a' lö-
kés 's Florenczben csak keveset érezték. Annál erősb volt
Volterra vidékén; sok helyütt házak omlottak le 's ember-
életis vesztet el. Tegnap két órakor gyöngébb rengések vol-
tak. Éjjel tizenegyedfélkor, már ágyban, kissé erősb rengést
éreztem, melly, valamint egy második 1 óra körül, minde-
niütt észrevehető volt. Emberemlékezet óta nem tudnak ha-
sonló rengésről.

Poroszország.

Porosz Lengyelországban mindinkább fejlődik a' nem-
zetiségi elemek közti surlódás. A' német elem eddigelő a'
lengyelt azon meggyőződésből kímélte, hogy ezen érzel-
mét utóbbi méltányolni 's viszonzni fogja. A' legújabb for-
radalom óta azonban ezen viszonyok lényegesen változtak
's a' német, ki előtt nem maradhata többé titokban, mit kö-
vetelhet a' lengyeltől mint polgártársától, azóta határozottabb
önismerésre jutott. E' két elem első küzdelme a' Posen vá-
rosi küldöttek választásában mutatkozott, mellynél a' len-
gyelek, daczára minden megfeszülésöknek, térvesszesek
maradtak. Ezen első elvtusát szükségkép még több más is

követte, 's ekkép az aug. 19kei városküldötti gyülekezet
ülésében egy másik tusát vittak, melly a' lengyel töredék vég-
képi vereségével végződött. Eddigelő ugyanis a' nevezett
gyülekezet ülésében német és lengyel nyelven vitetett a'
jegyzőkönyv 's az előbbi gyülekezet ezen kettősséget szin-
te törvény erejére emelte. A' fenérintett napi gyűlésen el-
lenben e' határozat megfosztatott kötelező erejétől 's vég-
zeménynyé lón: miszerint „nem létezővén szükség a' jegyző-
könyvet két nyelven vezetni, az jövőben egyedül németül
szerkesztessék.“ — Szerföltt szomorú hírek érkezte-
nek a' lengyel részéről: az aratás rosszul ütött ki, a'
marhadög mindinkább harapozik, 's a' Visztula oly erősen
kezdett áradni, hogy medréből kicsapással fenyegetőzék,
mi most, a' termés nagy részének még mezőn létében, fel-
számíthatlan károkat okozna.

Dánia.

Augustenburg herceg helytartó 's Glücksburg hg
lelépte, mindkét férfiú nagy népszerűsége mellett igen fon-
tos jelentékes esemény. Legközelebbik okaul állítják, mi-
szerint a' herceg a' királynak azt tanácsolta volna: ne
menjen a' lockstedti fegyvergyakorlásra (Holsteinba), mert
megtörténhetik, hogy hidegen fogják őt fogadni. A' király
erre haragosan biztosítékot kért a' helytartótól királyi mélt-
óságához illő fogadtatás iránt 's a' helytartó ennek követ-
keztében elbocsátatását kérte. Kielben, egész Schleswig
és Holsteinban ez esemény mély megindulást okoz, saját-
képi ingerültséget nem láthatni, mert az egész tartomány
(Schleswig-Holstein) a' legfőbb nemességétől a' legalsóbb
pórig egyetért, mert mindegyik teótül talpig német 's párt-
okul szó sem lehet. Augustenburg herceg épen Kielbe
váratték vissza 's ünnepélyes kivilágítással határozta őt a'
város fogadni. — Igen rosz benyomást okozott Kielben né-
hány dán dragonyos tiszt viselete, kik két első holsteini
családbeli tanulóét élethálai párbajra hittak ki azért, mert
jelenlétökben a' nyiltlevél fölött kétértelműleg nyilatkoztak.
Hamburg a' gazdag philisterváros mindezek mellett leg-
csekélyebb rokonszenvet sem mutat 's ismételve igazolja a'
legcsekélyebbszerű önzés miatt tett szemrehányást. Milly
ellenkezés a' déli Németország 's az ugynevezett szabad bi-
rodalmi 's hansaváros Hamburg gondolkozása között!

Törökország.

Azon pokolgép, mellyel aug. 4kén az élemlt samosi
herceg Vogorides István ellen egy, szerencsére nem si-
került, gyilkos kísérlet tétetett, első szer ezen fajban, melly
Konstantinápolyban használtatott. A' czébla vett férfiú ál-
lása, a' gyilkos szer ujdonsága, a' tettes elfogatásának mel-
lék körülményei, a' konstantinápolyiak részvéte Vogorides
irányában 's különösen az érdek, mellyet a' szultán ez ese-
ménynél mutatott, több mint elégséges okok voltak a' közfi-
gyelmet ama gyilkos merényre fordítani. Nem rég létesít-
ett rendőrszabály következtében a' bércsolnakokon fel van
írva azon horgonyvető hely neve, hol azok rendszeren kiköt-
ni szoktak. Ama csolnak, mellyről a' tettes elkövette egyed
kiszállt, a' galatai kikötőhelyek egyikéhez tartozott. Ez által
a' kiküldött rendőr-foglárók határozott irányt nyertek. Egy
sajkát rakatván meg emberekkel, ezek a' Boszporra eveztek
's a' kikötőben egy csolnakot értek utól, mellynek vezetője
egész erővel iparkodott egy görög kalmárhajóhoz közelíteni,
aztán pedig Galatánál a' part felé az ott állomásozó ladi-
kok tömege közé furakodni. Midón a' csolnakász ide közel
jutott, ladikáru egy másikra ugrott 's innen tovább, mig
végre partra jutott, 's gyorsan egy galatai görög templom
felé kezdett iramodni. Nyomában látván a' foglár csapatot,
szaladási irányát többször változtatá 's e' tisztatlan város
számos utczáji és sikátorai egyikében tünt el szemek elől.
Most rendesb működéshez fogott a' rendőrség. Körülvevén
azon csoport házat, hol a' vétkesnek lappangnia kellett,
szorgalmas nyomozást intézett, melly is a' tettes elfogató-
sára vezetett. Miután hatalmokra került, a' papirosokat,
miket nála találtak, elszedvén tőle, a' legközelebb órállo-
másra hurezoiták. Hogy ez alkalommal mell-arcz- és hátha
lökések, ütések 's egyéb előleges kínzás nem hiányzott,
magától értetik. A' vétkes Stamatadesnek nevezetik, sa-
mosi születésű, jelenleg a' fegyvertári börtönökben van, 's
eddiggi életmódja 's tettei miatt lehető legkevésbbé alkal-
mas, divatos érzelgős részvétli tárgyul szolgálhatni. A' szul-
tán, ki a' pokolgépet vizsgálatul magához kívánta, igen
részvevőleg tudakozódott egyik kamarása által a' herceg
hogyléte iránt 's a' rendőrséggeli magas megelégtülését e-
zek közt szétosztandó 120 ezer piasztornyai ajándék ki-
rendeléssel tudatá. —

Elegyhír.

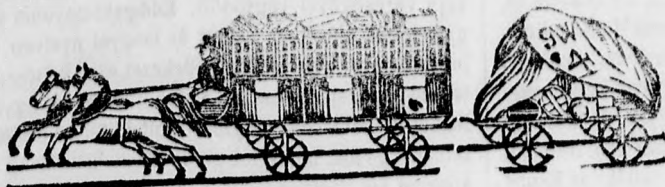
Madridból parancs küldetett a' spanyol sergeknek
portugál határokotóli visszavonatasukra. Ezzel fordulatot
vón a' Spanyolország és Portugália közti ügyek vérszfenye-
gető állása.

Vezuv lávafolyama az ugynevezett remeteség felé
tart. A' tűzfolyam azonban annyira növekedett, hogy ha a'
két oldalvölgy nem létezik, az említett remeteségi dombot
's elérte volna.

ÉRTESÍTŐ.

1846.

7lik szám.

Figyelmeztetés.

Az első magyar pozsony-nagyszombati vasút-vállalatnak azon t. cz. részvényesei, kik folyó évi június 16kán kijegyzett s augusztus hó 1én letelt 10dik részleg 10 centjét, azaz egyegy részvénytől 20 frtot mindedig be nem fizették, — ezennel figyelmeztetek, hogy ezen befizetést legfeljebb

folyó évi october-hónap 1sőjeig

annál bizonyosabban teljesítsék, minthogy ennek elmulasztása esetében a' statutumok 7ik §ánál fogva minden részvényesi jogokat elvesztik s már megtörtént befizetéseik — a' részvény megsemmisülésével a' vállalat tulajdona maradandnak. Pozsony aug. 25én 1846.

As első pozsony-nagyszombati vasut igazgatósága.

Kohlman n H. titóknok.

Kania János igazg. Reidner J. G. igazgató.s.k.

Árlejtés.

A' zombori kir. kincstári igazgatóság részéről közhírre tétetik: hogy a' hácsi kir. kincstári uradalmi, és a' kir. Ferencz-esatornai legénység számára jövő 1847/8 s illetőleg 1817. evre megkivántató egyenruházati munkák s' kelmék megszerzése végett folyó 1846d. évi szeptember 11kén Zomborban az igazgatósági épületben nyilvános árlejtés fog tartatni; — minél fogva megjegyztetvén itt, hogy az árlejtésnél írásbeli ajánlatok kivül, szóval teendő ígéretek is elfogadhatnak. A' részt venni kívánók ez árlejtésre akép hivatnak meg, hogy a' fenkitűzött napon delelőtti 9 óráig személyesen vagy törvényes megbízottjaik által megjelenjenek, vagy pedig írásbeli ajánlataikat e' feirással „Egyenruházati ígéretek az igazgatósági elnökséghez — hol azok felbontatlan az árlejtéshez fognak vitetni — benyujtsák.

Az árlejtési feltételek — mellyekből egyszersmind az árlejtési eljárás mód, nemkülönben a' résztvenni szándéklók kötelezettségei is eleve kivethetők — a' következők: —

1) Ez árlejtésnek tárgya leendő következő egyenruházati munkák és kelmék szállítása, ugymint:

- a' kézművesi munkát illetőleg:
 - az uradalmak számára 35 mente buzavirág színű posztóból, katonai zsinórokkal kirakva, felette fodros báránnyal díszítve és bélléssel ellátva, különösen az igazgatósági 2 huszár vörös czirkaszal, a' többi fejez báránnyal béllelve;
 - az uradalmak számára 92) 6) 98 dolmány buzavirág színű posztóból, katonai zsinórokkal kirakva, bélléssel és bélléssel ellátva;
 - a' csatorna számára 16 újas (Spenzer), buzavirág színű posztóból, katonai zsinórokkal kirakva, bélléssel és bélléssel;
 - az uradalmak számára 184) 4) 228 magyar nadi ág buzavirág színű posztóból, katonai zsinórokkal kirakva és bélléssel ellátva;
 - a' csatorna számára 44) 228 magyar nadi ág buzavirág színű posztóból, katonai zsinórokkal kirakva és bélléssel ellátva;
 - az uradalmak részére 184) 4) 228 pár uj eszima, jó marhabőrű, császári zsinórral s rózsával, 8 huszár számára pedig sarkantyúval is ellátva;
 - az uradalmak számára 296) 76) 372 pár fejelés-eszima szinte jó marhabőrű;
 - a' csatorna számára 56 fekete kerek és széles karimájú kalap,
 - a' csatorna számára 16 fekete félmagas közönséges karimájú kalap.
- A' kelmék s egyéb szerekre illetőleg:
 - az uradalmak számára 475 1/4) 66) 541 1/4 rőf 3/4 széles beavatott és nyírott (decartirozott) gyapjában festett, és szinét tartó buzavirág színű posztó;
 - az uradalmak számára 12 1/4 rőf vörös czirkasz, mente-bélléshez;
 - az uradalmak számára 46) 11) 57 rőf vörös rása, dolmány és újas béllésztésre;
 - a' csatorna számára 736) 121) 837 rőf fehér, rőfnyi széles, eperjesi vászon, béllésnek;
 - az uradalmak számára 6184) 488) 6672 rőf négysz. hárszából gépen készült csász.zsinór;
 - a' csatorna számára 80 pár mellzsinór az újasokra,
 - az uradalmak számára 16 pár újasra való bojtos kötő-zsinór czafranggal;
 - az uradalmak számára 179 1/2) 8 1/2) 188 1/2 luczat gömbölyű huszár gomb sárga rézből,
 - a' csatorna számára 11 1/4) 21 1/4 vörös szattyán.
- A' szabó-munkához szükséges kelmék, ugymint posztó, rása, vászon, zsinór, gomb, pikkely és kapos, menekötő, vörös szattyán az uradalm által szolgáltatnak ki. egyéb kellekeket pedig, nevezetesen: varróczérnát, vattát, enyves vásznat a' vállalkozó különös pótlás igényelhetése nélkül tartozik hozzáadni. — a' többi kézművesi munka az azokhoz megkivántató kelmékkel együtta' vállalkozók által szállítandó.
- 3) Szállítási határidőül a' kelmékre egy hónap, a' megkötött szerződésről számítva, a' szabó munkára szinte egy hónap a' kelmék átadása után, s a' többi munkára ugyanannyi időt a' szerződés aláírás után olly formán tűzetik ki, hogy az új eszima kből csak az első fél évi járandóság ezen idő alatt, a' második fél évi járandóság pedig f. évi november hó 10 jáig, ellenben a' fejelés az illető legénység időnkénti szüksége szerint azonnal elkészítendő.
- 4) A' vállalkozók elvállalt illetvényüket, az árlejtésnél előmutatandó mintá szerint szállítani s a' fentebbi határidő alatt az a' végett kirendelt bizottságnak átadni tartoznak, melly azokat szoroson megvizsgálandja és minőségükhöz képest vagy átveendő, vagy visszavetendő. Ez utolsó esetben azokat más által a' vállalkozó kárával is szállítatni joga leendő; ellenben a' valósággal átvett szállítványért az árlejtési ár szerint ki számítandó pénzbeli járandóságnak azonnali kifiztetését a' királyi kincstári igazgatóságnál, az abbeli jegyzéknek bemutatása mellett kieszközöndi.
- 5) A' minden egyes szállítási szándéklók által befizetendő bántpénzre nézve következő sommak szabattak ki, u. m.
 - a' szabó-munkára 48 azaz negyvennyolcz, — a' eszima-munkára 120 azaz százhusz, — a' kalapos-munkára 12 azaz tizenkét, — a' posztó, rása, czirkasz és vászon-szállításra 110 azaz száztíz, — a' zsinór-szállításra 48 azaz negyvennyolcz, — a' többi kelmé- és szerekre 20 azaz húsz p. forint.

E' bántpénzt minden, ki a' nyilvános szóbeli árlejtésnél részt veendő — habár írásbeli ajánlatot tett legyen vagy nem — az árlejtési bizottság előtt leteendő; vagy ennek a' kir. kincstári középponti pénztárnál letett bántpénzről szóló hivatalos bizonyítványát bemutatandja.

Ugyazint minden írásbeli ajánlatnak a' megkivántató bántpénzzel, vagy hasonló értékű bizonyítványval kell ellátva lennie, az ennek hiányával levő írásbeli ajánlat figyelmet nem nyrendvén.

Azok, kik írásbeli ajánlkozásik mellett, a' nyilvános árlejtésnél szóbeli ígéretek is tenni szándékoznak, kettős bántpénzt letenni nem tartoznak, hanem kivánatukra az általuk készpénzben befizetett bántpénzről szóló egyes betéti bizonyítványon kívül másod példányban is adatik bizonyítvány s egyike ezen bizonyítvány-példányok, a' nyilvános árlejtésnél lesz előmutatandó, másika pedig az írásban foglalt ajánlatához lesz esatolandó.

Az ekép letett bántpénzek a' vállalkozókra nézve biztosítványul szolgálhatnak, és visszatartatnak mindaddig, míg a' vállalkozók kötelezéseiket egészen be teljesítik; a' többi ígérőnek pedig az árlejtés után tüstint, vagy a' ki helyben nem lenne, mihelyest magát jelentendi, az arról szóló bizonyítványok egyes vagy netán másod példányainak visszatartása mellett, visszaadni fognak.

6) Ki a' nyilvános árlejtésnél ígéretek tenni szándékozik, tartozik az árlejtési feltételeket, mellyek felolvasásával az árlejtés kezdődik, aláírni; mi által teendő ajánlata nézve magát visszavonhatlanul kötelezendi.

Szintugy megkivántatik, hogy az írásban teendő ígéretek azon nyilatkozást foglalják magokban, miszerint az ajánlkozó a' felolvasott árlejtési feltételeknek, magát minden kikötés nélkül alá veti; hogy tett ajánlata ő másolhatlanul kötelezi; végre hogy nyilatkozatainak ugyanazon jogereje legyen, mintha az ajánlkozó az érintett feltételeket az árlejtési jegyzőkönyvvel aláírta volna. E' világos és határozott nyilatkozat hiányával levő írásbeli ajánlat figyelmet nem igényelhetend.

7) A' megállapított feltételek ellen az árlejtés alatt vagy után tett bármiféle kifogások vagy pedig a' felolvasott árlejtési feltételektől bármiben eltérő feltételekhez kötött írásbeli ajánlatok figyelembe nem jöhetnek; hogy pedig az utóbbiaknak eredményök legyen, számszerint meghatározott ígéretek kell magokban foglalniok.

8) Az ajánlkozó, kik írásbeli ígéretek tenni szándékoznak, szabadon s' tetszésök szerint az egész szállítványra, vagy annak az első pontban említett részlegeire, a' mint azok kikáltnak, tehetik ajánlataikat; de azt minden esetre határozott számmal kifejezenni, s az 5dik pont szerint ráesendő bántpénzt hozzá mellékelni tartoznak.

9) Minden kikáltnás után az ígérők mindegyike az árlejtési jegyzőkönyvben ígéretekét saját kezével aláírni, a' legkevesebbet követelő pedig köteles itt azt is megjegyezni, hogy ő volt a' ki legkevesebbet követelt.

Az ígérő ezen aláírását a' mondott jegyzőkönyvbe beiktatni, ugy szinte, mint legkevesebbet követelő, a' szerződés megkötésére felajánlattan, azt aláírni tartozik; ha pedig ezen kötelezésnek eleget tenni vonakodnék, habár tett ajánlatit jegyzőkönyvbe leg alá nem írta is, nevének már az árlejtési feltételek felolvasása alkalmával történt leg alá nem írása, a' szerződés megkötésére ezenel kitűzött 8 nap határidőnek eltelte után, mint va és a' szerződés megkötésére ezenel kitűzött 8 nap határidőnek eltelte után, nemcsak az ígérő legkevesebbet követelő által befizetett bántpénzt visszatartani, hanem azon szállítástól is, mellyre nézve többször érintett egyed a' legkevesebbet követelő volt, habár annak kárára is, máskép rendelkezni.

Ugyanazon kötelezést, ugyanazon követkevényekkel vállalandja magára az is, ki netán írásban tett ajánlata következtében legkevesebbet követelőnek talá talo t.

10) Írásbeli ajánlatokban köteles az ajánlkozó saját lakhelyét tudni adni, és ha a' nyilvános árlejtés ideje alatt személyesen jelen nincs, felhatalmazottja nevét feljegyezni, ki a' szerződést nevében fogja aláírni.

11) Mihelyt az árlejtési eljárás módját érte, az árlejtési bizottság a' szóval és írásban tett ígéretek összehasonlításához látand, hol mindennek, ki az árlejtésnél egyik vagy másik részlegre legkevesebbet követelt, vagy ajánlatát írásban tette, jelen lenni joga leendő.

12) Ezen összehasonlítás alkalmával az összejött írásbeli ajánlatok a' jelenlevők előtt, az árlejtési bizottság elnöke által, felbontatnak, s' illetőleg megvizsgáltatnak, ha vajjona a' felebbi pontok kivánatának megfelelnek é vagy nem? s a' mellyek hiányosak félrevetettek.

Ezekután a' többi írásbeli ajánlat a' szóval tett legalantabbi ígéretekkel egybevetetik, s' ezekből az egészen legkedvezőbb eredményt mutató fog kiszemeltetni, s' ha többily egyenlő ígéretek találtnak, a' szóbeli ígérő és az írásbeli ajánlat közül, az elsőnek, a' két egyenlő írásbeli ajánlat közül pedig annak adatik elsőség, melly hamarabb küldetett be, végre az egészen hasonló, s' egy időben bejött írásbeli ajánlatok közül sorshuzás fog határozni.

13) Mint az árlejtésre, ugy a' szerződésre nézve is a' kir. kincstári igazgatóság helybenhagyása fentartatik; mire nézve a' vállalkozó a' 9dik pontnak értelmében az árlejtés befejezése után azonnal, a' kincstár pedig csak az igazgatósági helybenhagyás bekövetkezése után nyilvánították kötelezetteknek.

14) Később bármind ígéretek s' ajánlatoknak hely nem alatik. Fentartja magának még is a' kincstár azon esetben, ha netalán a' kitett árlejtés kedvező eredményre nem vezetne, egy második vagy harmadik árlejtés kitűzését, avagy máskép rendelkezését.

15) A' letett bántpénz elvesztése alatt köteles a' vállalkozó az árlejtés tartásától számított legfeljebb 8 nap alatt az árlejtési bizottság elnökénél az illető szerződés megkötése végett személyesen, vagy törvényes hatalommal ellátott felhatalmazottja által megjelenni.

16) Szinte a' bántpénz elvesztése s' egyéb károsítás alatt, kötelesek a' vállalkozók a' 3dik pontban a' kijelent szállítási határidőt szoroson megtartani.

17) A' vállalkozók az árlejtési vagy szerződési feltételek alárnyikének megszegése esetében, magokat az uradalmi szóbeli bíróságnak vetik alá, lemondván egyszersmind minden előjogaikról és egyéb perorvoslatokról. 2—3

A' es. kir. első dunagőzhajózási társaság kölesöne

1842ki martius 1sőjétől.

Ezen kölesön tárgyában folyó 1846ik év augusztus 18án véghezment első sorshuzásban az elfogadott jegyzőkönyvi szabályok értelmében a' következő 100 kötelezvény huzatott ki, ugymint: 19. 27. 76. 95. 97. 114. 176. 190. 239. 246. 258. 291. 292. 309. 315. 398. 399. 414. 421. 450. 498. 525. 533. 545. 548. 581. 587. 607. 610. 677. 693. 694. 713. 730. 798. 812. 836. 838. 851. 879. 891. 918. 944. 958. 961. 969. 972. 997. 999. 1024. 1035. 1041. 1060. 1077. 1080. 1110. 1137. 1138. 1144. 1149. 1150. 1169. 1186. 1191. 1213. 1219. 1243. 1257. 1264. 1277. 1279. 1332. 1336. 1358. 1361. 1380. 1399. 1400. 1418. 1526. 1549. 1552. 1597. 1616. 1617. 1630. 1644. 1696. 1699. 1712. 1737. 1774. 1791. 1826. 1839. 1857. 1874. 1919. 1929. 1983.

Mellyek folyó évi szeptember hó 1én az ezen időig járó kamatokkal együtt az illető kötelezvény s' az ellenbiztosító szeletiv (Coupon-bogen) visszazadása mellett a' dunagőzhajózási társaság hivatalában Bécsben (Bauernmarkt Nro 582.) készpénzzel kifognak fizettetni. —